

Obreria de Santa Cristina

BUTLLETÍ INFORMATIU

Santa Cristina 2024

Festa Major de Lloret

2023

Primera Obrera: Alba Portavella Sariola
Segona Obrera: Laia Codina Fibla
Tercera Obrera: Carlota Crespo Suárez
Quarta Obrera: Núria Perea Domènech

2024

Primera Obrera: Cristina David Xapallí
Segona Obrera: Judit Calatrava Espinet
Tercera Obrera: Mar Carbó Parramon
Quarta Obrera: Mireia Ramon Cotano

Fotografies:
Carlos Costa
Tito Llorca
Dani Reyes
Cristina Triadó
Jordi Triadó

Arseni Frigola i Bosch
Obrer Major

La diada de Santa Cristina és la festa gran de Lloret, ha estat i és punt de trobada de la nostra comunitat local, que es reuneix a l'entorn d'uns escenaris comuns i que afirma la seva existència a partir d'uns referents simbòlics compartits. Hi ha festa perquè hi ha una comunitat, un poble, que la celebra i hom sent que forma part d'una comunitat perquè sap celebrar la seva festa. Disposem-nos doncs a celebrar un any més la festivitat de Santa Cristina amb aquest esperit de poble que vol seguir mantenint les seves tradicions, en un ambient festiu i amable. Siguem capaços de mostrar als qui ens visiten en aquests dies la nostra singularitat genuïna, per oferir el retrat de la nostra personalitat més sentida. Des de l'Obreria de Santa Cristina treballlem perquè així sigui, i volem agrair a totes les persones que col·laboren amb nosaltres el seu esforç desinteressat per aconseguir una festa reeixida. Us animem a participar dels actes que hem organitzat i esperem i desitgem que us siguin plaents.

El passat mes d'abril la diòcesi de Girona donava la benvinguda al nou bisbe, fra Octavi Vilà i Mayo. Des de l'Obreria de Santa Cristina ens afegim a les mostres de suport rebudes pel nou bisbe i l'hi oferim la nostra col·laboració per al que cregui convenient. Esperem i desitgem poder gaudir de la seva presència a les celebracions a l'entorn de l'Obreria, especialment el dia en què celebrem la festivitat de la màrtir de Bolsena.

Disposem-nos doncs a celebrar la Festa Major en companyia de familiars i amics. Siguem capaços de fer un breu parèntesi en la nostra atrafegada quotidianitat estiuenca i gaudim de tots els actes amb intensitat.

Bona Festa Major i que Santa Cristina ens doni salut a tots. ■

Adrià Lamelas Martínez
Alcalde de Lloret de Mar

Benvolguts i Benvolgudes,

És un plaer adreçar-me a tots vosaltres a través d'aquesta revista de la nostra estimada Obreria de Santa Cristina. En aquests temps en què la col·laboració és més important que mai, el treball conjunt entre l'Obreria de Santa Cristina i l'Ajuntament és un clar exemple que ha permès que, d'una banda, les nostres tradicions i festes es mantinguin vives i àmpliament celebrades i gaudides cada any, i, de l'altra, que l'entorn del paratge de Santa Cristina, patrimoni cultural molt estimat pels lloretencs i lloretenques, estigui cuidat i valorat.

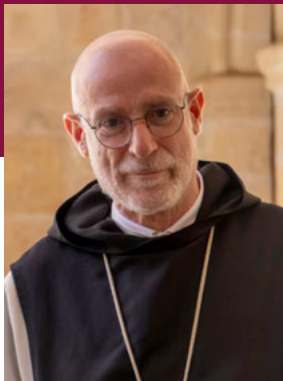
La preservació de la nostra història és un objectiu que compartim, i va ser un orgull poder dur a terme al paratge de Santa Cristina la visita teatralitzada "Sorolla a Santa Cristina", que l'Ajuntament va impulsar amb motiu del centenari de la mort de Sorolla en el marc dels actes de

la Capital de la Cultura Catalana. Amb aquesta visita, no només hem posat de manifest la bellesa d'aquest entorn a través de la il·lustre figura del pintor Joaquim Sorolla, sinó que hem ofert una experiència educativa i única a tots els assistents. I aquesta és la línia amb la qual continuarem treballant.

Vull aprofitar aquest espai per fer un agraïment sincer a tots els membres de l'Ajuntament que han treballat braç a braç amb nosaltres. La seva dedicació i compromís són fonamentals per al bon desenvolupament de les nostres activitats i per mantenir viu l'esperit de la nostra festa.

Gràcies a tots els que feu possible que Santa Cristina sigui molt més que una festa; gràcies per fer-la un símbol de comunitat, tradició i alegria compartida. ■

+ fra Octavi Vilà i Mayo
Bisbe de Girona

De nou Santa Cristina

Les celebracions d'una comunitat concreta, les festes majors, depassen amb escreix l'àmbit religiós, de fet podríem dir que a través d'elles la fe ha arrelat en un poble de, manera interdisciplinària o intercultural, com diríem en un llenguatge actual, formant part de la identitat d'una població, tant o més que la geografia, els costums o la mateixa parla amb les seves diferents variants.

Tot plegat no ens ha de fer oblidar, ans ens ha de fer recordar, les arrels religioses del nostre poble i no perdre mai de vista que la fe és quelcom viu, que o bé ara o bé en un moment o altre de la nostra vida forma part de la nostra pròpia personalitat. Santa Cristina és doncs una festa religiosa ben arrelada en la població de Lloret de Mar i per tant ben estimada i viscuda pels seus habitants.

És també una festa molt vinculada a la figura del bisbe. Fa tot just dos anys el vostre Rector Mossèn Martirià, escrivia amb motiu d'aquesta festa que aleshores la nostra diòcesis estava en un moment d'espera de l'arribada d'un nou prelat i, per tant, d'algú que té un protagonisme peculiar a l'Obreria de Santa Cristina. Recordava com és actualment el procés de nomenament d'un bisbe i com al final d'aquest es demana l'acceptació per part del candidat. Certament es tracta d'un procediment lent i enrevesat que ha allargat el temps d'espera. Segurament ha estat així perquè la tasca del bisbe no és fàcil i sols té sentit i pot aportar quelcom de positiu i constructiu viscuda en comunió amb tot el poble sant que forma una església particular, en aquest cas la diòcesis de Girona. El bisbe amb els preveres, els diaques, els ministres i tots els creients, formem el poble sant de Déu que en un lloc determinat peregrina tot junt cap al Regne. Tots plegats necessitem de la pregària dels uns pels altres i de l'ajuda i intercessió dels sants, com santa Cristina aquella noieta que amb tant sols dotze anys fou capaç de vèncer als tirans del moment, al seu mateix pare.

La figura del bisbe ja és ben present en els orígens de la festa de santa Cristina, era l'any 1778 quan els devots lloretencs demanaven al llavors bisbe de Girona, el meu predecessor Tomàs de Lorenzana, de recuperar la celebració de la processó a santa Cristina que el bisbe havia prohibit poc abans. Un fet concret que ens demostra dues coses, primer que els bisbes no sempre l'encerten sobre tot si no fan cas de la veu del poble; i segon que aquesta festa de santa Cristina estava ja arrelada profundament

en el cor dels lloretencs que no estaven pas disposats a renunciar-hi i que lluitaren per aquesta noble causa. Així Josep Surís i Esqueu, cirurgià i regidor, i Francisco Connill, botiguer, es constituïren en portaveus de la població i elevaren la petició exposant l'antiguitat de la festivitat, la singularitat de la processó per mar, la gran devoció per santa Cristina com a patrona i advocada especialment de la gent de mar i el que significava pel conjunt dels vilatans de Lloret de Mar, alhora que demanaven que fos permesa la celebració.

El bisbe Lorenzana, de gran saviesa, escoltà aquella justa petició i accedint al que raonadament li demanaven Lloret de Mar veié recuperada la festa i la tradició de la processó marinera, llegada fins avui. Una mostra de que cal escoltar allò que es demana amb bons raonaments i de que les festes, les tradicions cal que les cuidem i les defendem; en aquells temps de les prohibicions que es devien al desig de deslligar elements populars de les celebracions religioses, com ho fou la decisió del rei Carles III, els reis tampoc l'encerten sempre, de prohibir els balls o els entremesos, gegants i bestiari, en les processons al carrer; avui d'un allunyament de les seves arrels religioses, entès aquest concepte en el seu sentit més ampli.

Visqueu doncs, visquem doncs tots plegats amb joia aquesta festa, la mirada posada en santa Cristina i el seu valor per donar testimoni de llur fe sense por, sense vacil·lacions; la mirada posada també avui en els nostres germans i germanes que arreu pateixen persecució per llur fe, les seves idees, la seva condició social o les seves necessitats. La festa és per viure-la, és per compatir-la, és ocasió de fer comunitat recordant les arrels cristianes que ens uneixen i han format i formen la nostra personalitat com a poble, com a societat.

Bona festa i serà un plaer viure-la per primer cop amb tots vosaltres, com un lloretenc més.

Gloriosa Verge, y Santa
Christina intitulada:
puix teniu gloria tanta,
siàu la nostra Advocada. ■

Festa Major 2024 Programa d'actes

Actes organitzats i patrocinats per l'Obreria de Santa Cristina

Dissabte, 20 de juliol

A les 19 h **"S'Amorra Amorra" Jove** a la platja,
davant del Museu del Mar

Dimarts, 23 de juliol

Vigília de Santa Cristina

A les 19 h **Missa de Santa Cristina** (anticipada)
a l'església parroquial de Lloret

A les 22 h **"PASSADA"** dels Obrers de Santa Cristina
pels principals carrers del poble, anunciant la festa.

A continuació Sorteig de l'**ordre de sortida** dels llaguts
de la regata de Santa Cristina.

TOQUEN A CÓRRER popular
a la plaça de la Casa de la Vila.

Dimecres, 24 de juliol

Festa de Santa Cristina

A les 7.30 h **"PASSADA"** dels Obrers de Santa Cristina,
anunciant la sortida de la processó.

A les 8 h Sortida de la **PROCESSÓ** de l'església
parroquial fins a la platja, per anar,
per mar, a l'ermita de Santa Cristina.

Cant de la **"SALVE"**.

Tot seguit, en el santuari,
MISSA SOLEMNE,
amb acompanyament del
cor parroquial "Alba de Prima".

Veneració de "Sa Relíquia"
i cant dels goigs.

Estofat tradicional, a la sortida,
a la **plaça del Pi**, ofert als mariners,
vogadors i autoritats convidades.

A les 12 h Sortida de **PROCESSÓ** de l'ermita
de Santa Cristina per tornar, per mar,
a l'església parroquial.

A les 19.30 h **BALL DE PLAÇA**
o "DANSA DE LES ALMORRATXES"
davant de la Casa de la Vila. ■

Ordre de la processó de Santa Cristina

Anada i tornada

Anada, de la parròquia a la platja de Lloret

1. **CREU**
Escolans i tres pendons antics
2. **Banderes dels club i tripulacions:**
 1. Bandera **blanca i verda** (Ajuntament de Lloret)
Equips de l'entitat. Tripulacions femenina i masculina
 2. Bandera **grogà - Sant Isidre** (Sant Romà)
Tripulacions femenina i masculina
 3. Bandera **blanca amb la creu vermella - Sant Jordi** (Club Nàutic)
Equips de l'entitat. Tripulacions femenina i masculina
 4. Bandera **verda - Sant Roc** (Casinet)
Equips de l'entitat. Tripulacions femenina i masculina
 5. Bandera **blava i taronja** (Gremi d'Hotelers)
Equips de l'entitat. Tripulacions femenina i masculina
 6. Bandera **blanca** (Es Vano)
Tripulacions femenina i masculina
 7. Bandera **blau cel - Sant Pere** (Confraria de Pescadors)
Tripulacions femenina i masculina
 8. Bandera **blava - Sant Elm** (Confraria de Sant Elm)
Tripulacions femenina i masculina
 9. Bandera **grana - Santa Cristina** (Obreria de Santa Cristina)
Tripulacions femenina i masculina
3. **COR ALBA DE PRIMA**
4. **Banderes antigues (grans)**
 1. Senyera de Catalunya
 2. Bandera de Lloret, **verda i blanca** (Ajuntament)
 3. Bandera de **Sant Isidre, groga** (Sant Romà)
 4. Bandera de **Sant Jordi, blanca amb creu vermella** (Club Nàutic)
 5. Bandera de **Sant Roc, verda** (Casinet)
 6. Bandera **blava i taronja** (Gremi d'Hotelers)
 7. Bandera **blau - Sant Elm**
Imatge de Sant Elm
Confraria de Sant Elm
 8. Bandera **blau cel - Sant Pere**
Imatge de Sant Jaume
Confraria de Pescadors
 9. Bandera **blanca** (Ses Obreres)
 10. Bandera **grana - Santa Cristina** (Obreria de Santa Cristina)
Marabadessa i Àngel Porrer
Obreres i angelets
Obrers de Santa Cristina
Imatge de Santa Cristina
Portadors, balladors del Ball de Plaça
5. **SR. RECTOR AMB SA RELÍQUIA**
6. **MÚSICS**
7. **AUTORITATS**
8. **PÚBLIC QUE SEGUEIX LA PROCESSÓ**

Tornada, des de la platja fins l'església parroquial

1. **CREU**
Escolans i tres pendons antics
COR ALBA DE PRIMA
2. **Banderes antigues (grans):**
Senyera de Catalunya
Bandera de Lloret, verda i blanca (Ajuntament)
Bandera de Sant Isidre, groga (Sant Romà)
Bandera de Sant Jordi, blanca amb creu vermella (Club Nàutic)
Bandera de Sant Roc, verda (Casinet)
Bandera blava i taronja (Gremi d'Hotelers)
3. Bandera de Sant Elm, blau (Confraria de Sant Elm)
IMATGE DE SANT ELM
CONFRARIA DE SANT ELM
4. Bandera de Sant Pere, blau cel (Confraria de Pescadors)
IMATGE DE SANT JAUME
CONFRARIA DE PESCADORS
5. Bandera de Ses Obreres, blanca (Es Vano)
6. Bandera de Santa Cristina, grana (Obreria de Santa Cristina)
7. **MARABADESSA I ÀNGEL PORRER**
8. **OBRERES I ANGELETS**
9. **OBRERS DE SANTA CRISTINA**
IMATGE DE SANTA CRISTINA
Portadors, balladors Ball de Plaça
10. **Sr. RECTOR AMB SA RELÍQUIA**
11. **MÚSICS**
12. **AUTORITATS I CONVIDATS**
13. **PÚBLIC QUE SEGUEIX LA PROCESSÓ**

Recomanacions

A les embarcacions:

- Cal que les embarcacions de gran tonatge vigilin els cops de mar que originen per tal de no posar en perill les altres barques.
- L'embarcació capitana, que és la que porta la imatge de Santa Cristina a bord, anirà sempre al capdavant de la processó. Per a un major ordre, les altres barques procuraran seguir-la.
- A la vista de Sant Pere del Bosc la processó s'atura; es canta la Salve i els llaguts se situaran a banda i banda de la nau "capitana". En aquest moment, es prega el màxim de silenci i recolliment.
- Després del cant de la Salve, es donarà sortida a la regata "S'amorra, amorra". El romiatge marítim es reprendrà darrera dels llaguts, sempre vigilant la posició de l'embarcació capitana, que és la que marcarà el ritme i que ningú no podrà avançar sota cap concepte. Igualment, en cap circumstància, es podrà avançar el darrer llagut ni envair el camí de cap altre.
- Un cop arribats a terra els llaguts, amorraran primer la nau capitana i tot seguit les embarcacions que porten la resta de la gent.
- A continuació es farà el S'amorra amorra amb les tripulacions femenines.

Al Ball de Plaça:

- L'accés dels fotògrafs a la plaça durant el Ball de Plaça del dia 24 està regulat per l'Obreria com a organitzadora d'aquest acte. Només hi podran accedir els fotògrafs que prèviament hagin obtingut i exhibeixin l'acreditació de l'Obreria, condicionada a que els moviments no interfereixin en la bellesa i visió de conjunt de la dansa.

Gràcies a tothom per la comprensió i col·laboració. ■

Convocatòria

de noves Obreres

Vols ser Obrera?

- Les noies que vulguin assumir el compromís de ser Obrera de Santa Cristina durant un any, han de dirigir-se per escrit a l'Obreria de Santa Cristina, apartat de correus 455 de Lloret, o entregar personalment la carta a algun dels Obrers. Ho poden demanar totes les noies que, sense limitacions d'origen o residència, tinguin una edat compresa entre els 16 i els 22 anys al demanar la plaça, durant els mesos de novembre i desembre.
- Cal indicar a la carta el telèfon de contacte, i acompanyar la fotocòpia del document d'identitat. Les sol·licituds que no compleixin amb aquest requisit o que arribin fora de termini seran descartades. S'agrairà que indiquin el correu electrònic, si en tenen.
- Seran elegides per votació secreta de la Junta d'Obrers, formada pels quatre Obrers efectius i els dos Obrers honoraris (Sr. Alcalde i Sr. Rector).
- Ostentaran el càrrec durant un any, a partir de llur presentació oficial en el transcurs de la festa religiosa dels Perdons (segon diumenge de Quaresma).
- La seva missió consistirà a col·laborar amb la seva prestació personal al digne manteniment del santuari de Santa Cristina i en totes les activitats per les quals siguin requerides per l'Obreria.
- Durant la Festa de la Santa, les Obreres i els Obrers protagonitzaran l'ancestral Ball de Plaça o Dansa de Ses Morratxes. (Els Obrers titulars, però, podran ser substituïts per joves elegits expressament per aquesta començament.)
- Podran assistir a les assemblees amb veu però sense vot.
- Abans del dia 10 de gener, l'Obreria confirmarà per telèfon o correu electrònic a les candidates, la rebuda de la seva sol·licitud. En cas de no rebre aquesta confirmació i fins al dia 15 de gener, es podran comunicar amb l'Obreria per exposar la sol·licitud.

Relació d'activitats on es requereix el compromís d'assistència i col·laboració de les Obreres de Santa Cristina

- Vigília dels Perdons el 15 de març de 2025.
- Concert de la Vetlla dels Perdons (15 de març de 2025). Parròquia de Sant Romà.
- Festa dels Perdons (16 de març de 2025).
- Presència a l'Ermita per la Marxa de les Ermites.
- Assaigs del Ball de Plaça, des de l'1 al 23 de juliol, de dilluns a divendres, de 22 a 24 h, aproximadament. Compromís d'assistència dels companys balladors.
- Trobada anual d'Ex-Obreres (aproximadament, segon divendres de juliol).
- Reunió prèvia a la Festa Major (durant la primera quinzena de juliol, aproximadament).
- 23 de juliol, a les 16 h: condicionar la Plaça del Pi per a l'estofat i l'ermita. A les 22 h, Passada pels carrers de Lloret.
- 24 de juliol: Dia de Santa Cristina. Processó, Ball de Plaça i sopar a la Plaça del Pi.
- 26 de juliol: Ball de Plaça a l'Hospital (16.30 h) i a la plaça de la Vila amb la Confraria de Sant Elm.
- Concerts d'Estiu a Santa Cristina: repartir cartells els dies previs. Assistència tres divendres d'agost a la nit. S'ha de ser a Santa Cristina una hora abans de l'inici dels concerts que normalment comencen a les 22.30 h. És imprescindible la vostra assistència.
- Concert de Nadal a l'Ermita, diumenge a la tarda, una setmana o dues abans de Nadal. S'ha de ser a Santa Cristina una hora abans de l'inici del concert. Repartiment de cartells els dies abans. És imprescindible la vostra assistència.
- Assemblea anual de l'Obreria. Un o dos diumenges abans dels Perdons, a les 11 h.
- I totes aquelles activitats que eventualment puguin sortir. ■

Resum d'activitats de l'entitat

De juliol de 2023 a juny de 2024

Trobada d'Ex-Obreres

El 14 de juliol es va celebrar a Santa Cristina la trobada anual d'Ex-Obreres organitzada per la comissió d'Obreres. La trobada va comptar amb la presència d'una cinquantena d'Ex-Obreres. I es va fer entrega dels reconeixements a les Ex-Obreres que feien 25 i 50 anys que van exercir el càrrec.

Almorratxa, vidre i tradició

El dia 21 de juliol es va fer la inauguració de l'exposició d'almorratxes a la vitrina de la planta de Secretaria de l'Ajuntament de Lloret. Juntament amb els actes que es van realitzar el dia 29, consistents en una demostració de l'art d'elaboració d'almorratxes, la projecció d'una sèrie de documentals sobre l'art del vidre i una conferència sobre el món de l'Almorratxa a Catalunya, a càrrec del Sr. Paco Ramos, significaren la contribució específica de l'Obreria als actes de la Capital de la Cultura Catalana, ostentada per Lloret durant l'any 2023.

Festa de Santa Cristina 2023

El 23 de juliol, vigília de Santa Cristina, es va fer la missa anticipada a les 7 de la tarda, a la parròquia, presidida pel Sr. Rector, amb l'assistència dels obrers, les obreres i la veneració de sa Relíquia.

A les 10 del vespre del mateix dia 23 es va fer la passada anunciant la festivitat de l'endemà, amb la participació dels obrers i les obreres, la Marabadessa, els balladors del Ball de Plaça, els músics, els vogadors dels diferents clubs i el públic que ho va desitjar.

El sorteig per les posicions de sortida del S'amorra amorra es va realitzar a la plaça de l'Ajuntament. Tot seguit es va fer el Toquen a Córrer popular.

El dia de Santa Cristina, acompanyats de bon temps, vam començar la diada amb la Passada dels Obrers, amb el recorregut habitual, recollint les autoritats a l'Ajuntament per anar tots plegats fins a la parròquia per començar la processó fins a la platja de Lloret. Juntament amb les autoritats locals, encapçalades per l'Alcalde de Lloret Il·lm. Sr. Adrià Lamelas Martínez, assistiren a la processó els diputats del Parlament de Catalunya, Il·ltre. Sra. M. Antònia Batlle i Andreu i l'Il·ltre. Sr. Jordi Orobitg i Solé.

Així doncs tots els participants a la processó es van embarcar al vaixell *Neptune*, amb capacitat per a 143 places. Les tripulacions femenines dels llaguts es van embarcar al catamarà *Sensation* amb un nombre de 100 places i finalment els vaixells *DofJet* i *Lady Joana* van embarcar 250 i 140 persones de públic respectivament.

En total es varen desplaçar per mar 633 persones. Les 380 places a disposició del públic es van vendre al preu d'1 euro a l'oficina de turisme del Museu del Mar, a benefici de Càritas.

Un cop tots embarcats seguirem el recorregut tradicional de la processó per mar, acompanyats d'un gran nombre de barques de pesca i esbarjo, arribats a les envistes de Sant Pere del Bosc, amb les embarcacions aturades i tots els llaguts formats, rema enlaire en senyal de respecte, es va cantar la Salve.

Un cop acabat el càntic religiós es donà pas a la sortida del S'amorra amorra de les tripulacions masculines. En arribar a la platja de Santa Cristina el guanyador fou el Club de Rem Santa Cristina.

Un cop desembarcats es procedí a donar la sortida al S'amorra amorra de les tripulacions femenines, i en resultà guanyador el Club de Rem Pescadors.

Amb la processó formada de nou a la platja de Santa Cristina, iniciarem el recorregut fins arribar a l'ermita on se celebrà l'Ofici, presidit per Montsenyor Joan Godayol i Colom, bisbe emèrit de la diòcesi d'Ayaviri (Perú). A l'inici de l'Ofici l'Obrer Major dirigí unes paraules de benvinguda als assistents.

Les Obreres van participar en la litúrgia fent les lectures durant la missa i oferint una majòlica amb la reproducció de l'ermita de Santa Cristina.

El Cor Alba de Prima acompanyà amb els seus cants la litúrgia i cantà els Goigs mentre es venerava Sa Relíquia. Tot seguit vam poder gaudir, amb l'ambient festiu acostumat, de l'estofat a la plaça del Pi.

De tornada, com sempre, amb menys participació d'embarcacions que a l'anada, es va arribar a la platja de Lloret on la processó es va tornar a formar pels carrers de la vila fins al temple parroquial finalitzant l'acte amb unes paraules del Sr. Rector i del Bisbe emèrit.

A la tarda se celebrà el tradicional Ball de Plaça amb les Obreres: Alba Portavella Sariola, Laia Codina Fibla, Carlota Crespo Suarez, Núria Perea Domènech i els seus balladors Santi Bugarolas Martínez, Marc Quintana Planas, Pol Franquet Fàbregas i Guillem Franch Pinero. L'acte es va celebrar amb tota lluïdesa comptant amb l'expectació de costum. Hi assistiren el Sr. Alcalde de Lloret, els regidors municipals i les autoritats locals, juntament amb els Obrers de Santa Cristina, el Sr. Rector i la Marabadesa. Vam obsequiar les Obreres amb la medalla de l'Obreria i per la seva part l'Ajuntament els va entregar una rèplica de la Dona Marinera. L'acte va finalitzar amb una sardana ballada per les quatre parelles a la qual es van anar incorporant els assistents fins a fer una rotllana que omplia tota la plaça. L'Ajuntament va oferir el refrigeri de costum finalitzat el ball.

Ja a la nit i en el marc de la plaça del Pi vàrem celebrar el sopar de Santa Cristina. En el transcurs del sopar es va lliurar la medalla de l'Obreria al Sr. Albert Robert i Ribot com a record per haver ostentat el càrrec d'Obrer Honorari en tant que alcalde de Lloret. Acabàrem el sopar amb un animat fi de festa amb ball.

El dia 26 de juliol les quatre parelles d'obreres de Santa Cristina i els seus balladors, acompanyats de les autoritats locals, els representants del consorci sanitari del Maresme i la Selva, els obrers de Santa Cristina i Sant Elm, es desplaçaren a l'Hospital Sòcio-Sanitari de Lloret per ballar el Ball de Plaça per als residents del centre, en un acte carregat d'emotivitat i que va ser molt agraït per tots els presents.

Concerts Música a Santa Cristina 2023

El mes d'agost es desenvolupa el cicle de concerts d'estiu "Música a Santa Cristina". El dia 4 amb el grup de música cubana El Son de la Rambla; el dia 11 actuà la cobla Contemporània, que ens oferí temes musicals actuals a ritme de sardana; i finalment el dia 18, a dins l'ermita, la soprano Tina Gorina ens oferí el concert líric *Les Dones de Puccini*. Comptàrem amb servei de restauració gràcies a la col·laboració del Club de Rem Santa Cristina.

Visites guiades teatralitzades "Sorolla a Santa Cristina"

El 10 d'agost es va fer la presentació, al paratge de Santa Cristina, per part de l'Ajuntament i amb la col·laboració de l'Obreria, de les visites teatralitzades "Sorolla a Santa Cristina", dins del marc d'actes de la Capital de la Cultura Catalana i arrel dels 100 anys de la mort de Joaquín Sorolla. Les visites van tenir molt d'èxit i es van fer els diumenges del 3 de setembre a l'1 d'octubre.

Visites guiades a l'ermita de Santa Cristina

S'inicien les visites gratuïtes guiades a l'ermita a càrrec del soci de l'Obreria Jordi Rocas el primer dissabte de cada mes, d'octubre de 2023 a abril de 2024. Aquestes visites s'han organitzat amb la col·laboració de l'Oficina de Turisme de Lloret de Mar que, a part de la creació dels cartells i la difusió, s'ha encarregat del control de reserves via web.

Agustí Blanch fa donació de maquetes a l'Obreria

El passat mes de setembre de 2023, l'Agustí Blanch Masferrer es va comunicar amb la Junta de l'Obreria per manifestar la seva intenció de fer donació a la nostra entitat de la seva col·lecció de maquetes navals. El seu desig és que puguin ser exposades públicament, quan l'Obreria disposi del local en les circumstàncies adequades.

Les condicions pactades són que la col·lecció es mantingui junta i de manera indivisible, i es mantingui en condicions de seguretat i conservació que garanteixin la seva preservació. Aquestes, com d'altres, es van detallar als documents que van subscriure el donant i l'Obrer Major.

La col·lecció és d'una alta qualitat tècnica. Tres de les sis maquetes són obra del prestigiós maquetista Xavier Macià: el *Far Barcelona*, el *Benjamin W. Latham*, i el caro d'art *Francisca*. Dues maquetes són obra d'Anicet Figueres, una barca de mitjana aparellada, i un llagut de pesca; i el *Facundo III*, un llagut de pesca aparellat, va ser obra d'Albert Garriga i Alum, natural de Cienfuegos, Cuba.

L'Obreria ha habilitat un espai a les vitrines que té a la petita sala-museu a dins de l'ermita, perquè les maquetes es conservin en condicions de seguretat i es puguin contemplar en les visites periòdiques a aquest espai. El projecte de remodelació de l'edifici de l'antic hotel de Santa Cristina preveu un espai als baixos, destinat a museu i sala d'exposicions. Aquest serà l'emplaçament de les maquetes, així que ho permeti l'estat d'acabament de les obres, que es van realitzant per fases segons les possibilitats econòmiques de l'entitat.

L'Agustí pot tenir la seguretat que aquest patrimoni serà custodiat i exposat al públic actual i futur, en les millors condicions. La seva generositat en fer aquesta donació es veurà reconeguda en el seu just valor. L'Obreria fa públic el seu agraïment a l'Agustí Blanch per aquest gest.

D'altra banda, aquest any s'ha editat la publicació: *Quaderns biogràfics – El Lloret que jo he vist créixer*, llibre escrit per l'Agustí Blanch i editat amb la col·laboració de la Confraria de Sant Elm, l'Obreria de Santa Cristina, el Club Nàutic Lloret, l'Ajuntament de Lloret, i la Diputació de Girona. Són unes memòries que mostren el seu arrelament al poble, i un gran testimoni d'aquesta dilatada etapa de la nostra vila, des del seu naixement l'any 1933.

Jornades a Bolsena

Del 19 al 23 d'octubre l'Ajuntament de Bolsena va convidar l'Ajuntament de Lloret a participar d'un intercanvi de cinc dies, dins el programa europeu Next Generation. El motiu va ser per conèixer diferents organitzacions de voluntariat d'Itàlia, Alemanya, Catalunya i l'Illa de Malta.

Per part de l'Obreria hi van participar les obreres i balladors d'aquest any, acompanyats de representants de l'Obreria. Van participar també als debats l'Alcalde de Lloret Sr. Adrià Lamelas i la regidora de Cultura Sra. Isabel Bernal.

Tota la delegació de l'Obreria va representar Lloret i l'Obreria de manera excel·lent i amb felicitacions de l'organització.

Concert de Nadal

El diumenge 17 de desembre a les 6 de la tarda, es va fer el concert de Nadal que tradicionalment organitza l'Obreria amb una nombrosa assistència de públic. La cantant i pianista Mireia Pagès interpretà un programa de temes nadalencs juntament amb altres conegudes cançons tant internacionals com catalanes. El públic assistent va gaudir amb el concert i recompensà a la jove artista amb intensos aplaudiments.

Clausura de la Capital de la Cultura Catalana

El dia 23 de desembre es va celebrar l'acte de clausura de la Capital de la Cultura Catalana, al Teatre de Lloret, amb l'actuació de les obreres i balladors del Ball de Plaça, que interpretaren una versió reduïda del Ball de Plaça i el Toquen a córrer, amb la participació de l'esbart Joaquim Ruyra de Blanes.

Festa dels Perdons

El dia 25 de març vam celebrar l'Aplec dels Perdons. El concert de la vigília anà a càrrec del cor "Les Marin" de Banyoles, que va interpretar cançons de temes catalans i internacionals.

El dia de la Festa dels Perdons, a les 12 del migdia, es va celebrar l'ofici presidit pel Senyor Rector en què van prendre possessió del càrrec les noves obreres, i el nou obrer tresorer. El cor Alba de Prima va interpretar la part cantada de la missa. En acabar es va venerar Sa Relíquia cantant els goigs. A la 1 del migdia i a les 4 de la tarda, un any més, la cobla Principal d'Olot interpretà les sardanes. El Xino-Xano va organitzar una anada a l'Aplec a peu i oferí als assistents un arròs magnífic. ■

Tornem al mar el que és seu Protegim el nostre patrimoni

Ignasi Riera Garriga
Obrer Major de la Confraria de Sant Elm

La platja de Lloret de Mar és un exemple de com les comunitats humanes han interactuat amb l'entorn natural al llarg dels segles. Des de la construcció del castell de Sant Joan al segle XI fins a l'arribada del turisme massiu al segle XX, la platja ha estat central en la vida dels lloretencs. Aquesta relació ha comportat desafiaments significatius, especialment en termes d'urbanització i conservació del litoral.

És crucial reflexionar sobre la importància d'evitar la construcció incontrolada per respectar les zones de platja i dunes. Tenim la necessitat urgent de tornar al mar i a la platja el que és seu.

Pels volts de l'any 1000, el castell de Sant Joan es va erigir sobre un turó al sud de la platja, i oferia protecció als habitants contra els atacs pirates.

Al peu del turó, la riera de Lloret desguassava a les roques de sa Caravera, formant un port natural que protegia les barques dels pescadors.

Els primers carrers es van construir a l'altre costat de la riera, lluny de la platja el que avui és el carrer de Santa Cristina.

Amb el temps, les dunes es van utilitzar per emmagatzemar-hi carbó, en una zona coneguda com sa Carbonera.

A la mateixa platja es construïen embarcacions aprofitant l'espai obert i la proximitat al mar.

De mica en mica, any rere any, cada cop es va anar urbanitzant més a prop de la platja, amb la construcció de cases fins a l'alçada de l'actual rambla Barnés i el passeig Verdaguer.

Aquesta proximitat al mar comportava riscos: els temporals sovint arribaven a enderrocar alguns habitatges.

Al segle XIX, l'Ajuntament va urbanitzar la primera línia de mar, i s'hi van construir cases nobles amb patis orientats a la platja.

Amb l'arribada del turisme a mitjan segle XX, es va construir el passeig marítim, envaint la platja, per oferir

una millor experiència als visitants i protegir les construccions del mar.

L'expansió de les infraestructures turística ha portat a una ocupació creixent de la platja. Hotels, restaurants i altres instal·lacions s'han acostat cada vegada més al mar, i això ha reduït l'espai natural i ha agreujat els problemes d'erosió costanera.

Avui dia, Lloret de Mar afronta desafiaments recurrents a causa dels temporals, que causen danys significatius a les infraestructures i afecten la quantitat de sorra disponible. Aquest procés d'urbanització i la interacció amb els fenòmens naturals posen de manifest la importància de respectar les zones de platja i dunes.

Aquests espais són vitals per a la biodiversitat local i actuen com a barreres naturals contra l'erosió i els temporals. La construcció incontrolada en aquestes zones destrueix aquests ecosistemes i redueix la capacitat natural de la costa d'auto protegir-se.

És necessari adoptar una perspectiva sostenible i responsable en la gestió del litoral, amb accions com ara evitar més construccions a les zones de platja i dunes o desurbanitzar algunes àrees per fer-les tornar al seu estat natural. Això ajudaria a restaurar l'equilibri ecològic i a reduir els impactes negatius dels temporals.

La història de Lloret de Mar ens ensenya que la relació entre els humans i el seu entorn natural ha de ser de respecte i equilibri. Respectar les zones de platja i dunes és fonamental per garantir la sostenibilitat a llarg termini del litoral i la protecció de les comunitats que hi viuen.

Només així podrem assegurar que les generacions futures puguin gaudir d'aquests espais naturals tan valuosos i evitar els greus problemes que hi tenim avui dia.

Tornem al mar i a la platja el que és seu és una necessitat urgent per preservar la bellesa i funcionalitat d'aquest entorn.

És la manera de protegir el nostre patrimoni. ■

Joan Domènech i l'Obreria de Santa Cristina

Salvador Palaudelmàs i Casals

Tots els reconeixements per mèrits en camps molt diferents que es facin a la memòria d'en Joan Domènech seran pocs. Hi haurà, sens dubte, prou personatges amb nivell intel·lectual i de coneixement, per escriure gloses que li facin justícia. Jo em limitaré a intentar destacar els punts més significatius, al meu entendre, de la seva relació amb la nostra entitat, que ha portat sempre en un lloc preferent, dins de les seves prioritats.

Per sintetitzar, limitaré a tres els temes sobre els quals vull posar l'accent.

El primer, la reforma d'estatuts que va impulsar, com a Obrer Major, que va suposar el capgirament de l'ànima de l'Obreria: això és, la composició del seu equip humà, de les persones que la conformen. Aquí vull recordar l'evolució soferta pels diferents estatuts que han regit des de la seva constitució formal i inscripció al Registre d'Associacions, l'any 1904. En aquests primers estatuts, es definia (art.5), que *"La Sociedad se compone de cuatro Obreros efectivos, dos honorarios, y un número ilimitado de socios protectores"*. (No em consta que mai s'haguessin nomenat "socios protectores"). Això va ser vigent fins l'any 1967. Durant aquests 63 anys, les actes reflecteixen que totes les reunions de l'entitat es limitaven als quatre obrers efectius o, com a màxim, als sis obrers definits. Al 1967 es reformen els estatuts, i (art. 8) es dona entrada com a socis efectius *"... a los que en cualquier tiempo hayan desempeñado cargo de Obreros efectivos y honorarios en la Asociación..."*, de forma que les assemblees compten amb la presència de les persones que, en algun moment, van ser dirigents de l'entitat. Suposava un

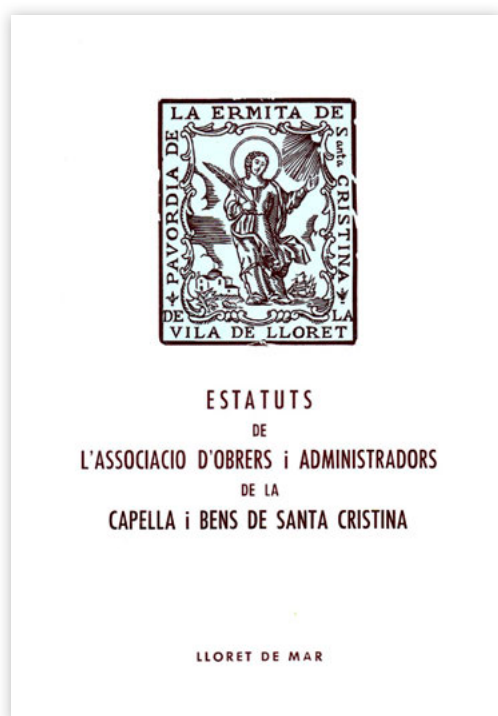

En Joan i la M. Teresa al castell de Requesens, (20 de desembre de 2009. Excursió del Casinet).

mínim reforç, que a la pràctica, era molt limitat, com veurem en la definició de la reforma següent.

A la Junta d'Obrers del dia 2 de setembre de 1980, Joan Domènech proposa per primera vegada la reforma dels estatuts vigents (de 1967). Durant 1980 i 1981, la Junta d'Obrers treballa en el redactat de la reforma, que és aprovat en l'Assemblea General Ordinària del dia 14 de febrer de 1982. En aquesta assemblea hi van assistir un total d'onze socis: els quatre obrers efectius, un obrer honorari i sis socis. Aquests sis socis, ho eren en la seva condició d'antics obrers efectius. Veiem com les assemblees de l'entitat seguien amb escassa presència de socis. En aquests estatuts de 1982, article 11, per primera vegada, es preveu que puguin ser socis efectius, a més dels antics obrers, *"aquellos lloretenses que sean presentados por los dos tercios de socios efectivos, por razón de sus méritos y cualidades. También podrá proponerlos la Junta de Obreros y, en este caso, se necesitará la aprobación de las 2/3 partes de la Asamblea"*.

Això va suposar, com he dit, un capgirament absolut, ja que va permetre obrir l'entitat a nous aires i va invertir el sistema d'elecció dels Obrers o dirigents de l'entitat. A partir d'aquest moment, els Obrers són elegits d'entre els socis, enlloc del sistema anterior, en què només eren socis els antics Obrers. Aquest sistema segueix vigent en l'actualitat, després de l'última reforma d'estatuts, l'any 2009.

Portada dels estatuts de 1982.

El segon punt que vull remarcar, sobre la trajectòria de Joan Domènech a l'Obreria, és la seva faceta d'historiador. La seva tasca de recerca de tot tipus de documents i temes relacionats amb l'Obreria ha estat ingent. Tan sols la publicació del seu article anyal en aquest butlletí suposa una aportació inestimable a la història local i de la nostra entitat. La seva facilitat d'accés a tots els arxius del nostre país ens va donar a conèixer el contingut de les "lletres quesitòries" que ens informen de l'ermita als segles XIV i XV. La seva relació amb el món de la cultura va facilitar el contacte amb persones com Mn. Josep M. Marquès, de l'Arxiu Diocesà de Girona; o el professor Manuel Mundó i Marcet, prestigiós historiador i paleògraf format a l'abadia de Montserrat, arxiver de l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona, que va fer la transcripció i traducció definitiva del document localitzat per l'amic tossenc Mario Zucchietto a l'Arxiu Secret del Vaticà, una butlla de l'any 1456 del Papa Calixte III escrita en llatí, autoritzant l'estada d'un ermità a Santa Cristina per controlar les freqüents incursions dels pirates sarraïns que venien a proveir-se d'aigua per les seves galeres a la font de la platja, i aprofitaven per capturar vilatans. I, com aquesta recerca, tantes d'altres, com les que apuntava el darrer dels seus articles al butlletí (2022, pàg. 28-29) titulat "Enigmes de Santa Cristina", que han quedat pendents de resoldre; el primer, sobre l'autoria de la pintura que presideix l'altar major de l'ermita, de l'escola genovesa, sobre la que va localitzar una pintura molt similar, sens dubte del mateix autor, que es troba a l'església de San Nicola da Tolentino, a la ciutat de Gènova. Aquesta localització es deu, una vegada més, als seus contactes en el món de la cultura; en aquesta ocasió, amb un vell conegut, el professor d'Art a Venècia Marcello Moschini, fill de Bolsena i una autoritat en hagiografia de Santa Cristina, tema sobre el qual té diverses publicacions.

I el tercer tema que vull destacar per sobre tants altres que caldria esmentar és la recuperació dels llaguts. Una iniciativa d'en Joan Domènech, de l'any 1987, que inicialment només pretenia donar color a la processó de Santa Cristina, intentant la recuperació de la tradició de la regata S'Amorra, amorra. No va aconseguir tan sols això, sinó que va suposar un arrelament de l'esport del rem dins del jovent de la nostra població, que ha assolit importants

Els llaguts alçant els rem a la processó.

fites dins d'aquest esport a nivell català. Em consta que n'estava satisfet. Acabo l'article reproduint unes frases seves, publicades en ocasió del 25è aniversari de la recuperació dels llaguts, al butlletí 2012, pàg. 12:

"... és de les coses de les quals n'estic més orgullós, dintre de la meua modèstia, sobretot en constatar que la represa ha arrelat bé entre els lloretencs i ha fomentat un moviment de joventut entorn a l'esport del rem, que no solament ha donat color a la festa de la patrona, sinó que ha determinat una activitat competitiva a nivell local i a nivell supramunicipal, disputant proves amb altres clubs d'indrets diversos de la costa catalana. La quantitat de nois i noies que tenen carnet federatiu en aquest esport és molt notable i és un goig contemplar des del passeig o de la mateixa platja els entrenaments, metòdics i constants, dels diversos equips de vogadors i vogadores dels clubs lloretencs, en una mostra d'esperit de superació i esforç –tan poc valorats avui dia– i de sana diversió".

Joan, et trobem a faltar. I, de ben segur... t'hi trobarem més encara en endavant. Però la petjada que has deixat, ben impresa en el llibre del record, en paraules teves, serà una guia que ens marcarà el camí. Reposa en pau. ■

Pintures de Sant'Orsola, a Gènova, i Santa Cristina, a Lloret de Mar.

El projecte de balneari a la platja de Santa Cristina, de 1929

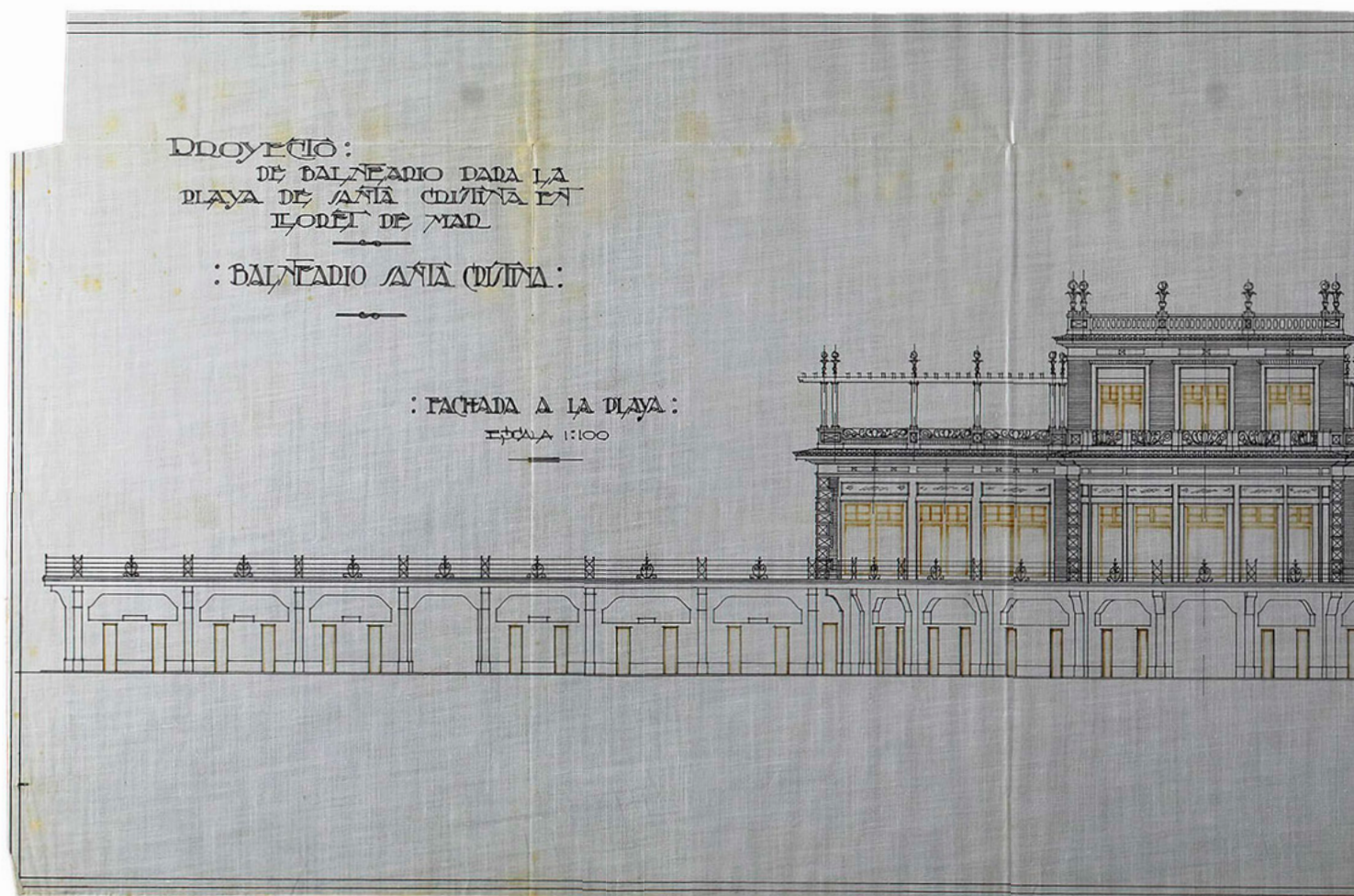
Salvador Palau delmàs i Casals

El plànol publicat en aquesta pàgina era inèdit fins ara. Ha arribat a l'Arxiu de Lloret per deferència del Sr. Daniel Bosch Pons, de l'Arxiu Històric de Girona, on han rebut la donació d'una col·lecció de plànols datats entre 1881 i 1936, corresponents a diferents expedients de la Delegació Provincial de Girona del Ministeri d'Obres Públiques, que tenia les competències, entre d'altres, de canals, ports, fars i zona maritimoterrestre. La donant és la Sra. Helena Benito Mundet, professora universitària, filla de l'enginyer tècnic de camins Antonio Benito Fernández, que treballà fins a la seva jubilació en aquesta delegació del Ministeri d'OOPP i que guardava el plànol a casa seva.

Hi ha tres plànols del projecte de defenses de la platja de Lloret de 1928 que no estan disponibles perquè estan pendents de digitalitzar-se. I el quart és el plànol que reproduïx la imatge: un dibuix realitzat sobre paper encerrat, a dues tintes, de mides 35x102 cm, signat per Francisco Portillo Quintana (1897-1968), que va ser l'arquitecte

municipal de Lloret de Mar durant un llarg període, de 1924 a 1965. Va ser autor d'un Pla Parcial d'Ordenació Urbana l'any 1924 i en aquesta dilatada etapa va redactar multitud de projectes al nostre municipi, que van ser recollits per l'arquitecte tècnic Jordi Padilla a l'Arxiu municipal.

El plànol del balneari per a la platja de Santa Cristina porta data de novembre de 1929. Sens dubte forma part del projecte inicial que la Sra. Inés Riquelme va presentar demanant els permisos necessaris als organismes de l'època que depenien de la dictadura de Primo de Rivera, i amb les influències d'un personatge sinistre, el general Martínez Anido, amb qui la Sra. Riquelme mantenia una relació fluïda. El Butlletí Oficial de la Província de Girona del dia 2 de novembre de 1929 va publicar l'anunci de sol·licitud de concessió per a construir un balneari a la platja de Santa Cristina, que va suposar el tret de sortida d'un llarg procés judicial amb l'oposició de l'Obreria, l'Ajuntament,

els pescadors i tot el poble de Lloret. Durant el procés es van succeir la caiguda de la dictadura de Primo de Rivera; la proclamació de la 2a República l'any 1931; el Consell del Govern de la Generalitat a la plaça del Pi, a l'agost de 1934; els fets del 6 d'octubre de 1934, que acabaren amb el Govern empresonat per l'intent secessionista; i l'esclat de la Guerra Civil, al 1936. El 25 d'octubre de 1936, l'Oficina Jurídica del Comitè de Control de Justícia de Girona emet la resolució del conflicte que declara la nul·litat de la concessió, ja que s'havia atorgat de forma irregular. Es basa en l'acta notarial en què els pescadors feien constar que la construcció els impedia practicar la pesca i en la manifestació unànime dels veïns de la població en què s'oposaven a la concessió.

La llarga durada d'aquest litigi va ser la causa de la rescissió del contracte d'arrendament de l'hotel de Santa Cristina a D. Raúl de Roviralta, que havia inclòs una clàusula d'exclusivitat sobre la finca i les platges. Aquest contracte suposava una sèrie d'ajuts i avantatges per a la població lloretenca, fet que devia influir en la forta oposició del poble cap a la concessió de Riquelme. Una detallada relació d'aquests fets es pot consultar al llibre *Santa Cristina de Vallarnau*, editat per l'Obreria, pàgines 150 a 160, i a l'article de Joan Domènech al butlletí de 2013, pàgines 20-21. A l'arxiu de l'Obreria hi ha abundant do-

cumentació d'aquest cas, que ara queda ampliada amb aquest document gràfic.

El nostre agraïment a Joaquim Daban i l'Arxiu municipal, i a totes les persones esmentades a l'inici, que han fet possible la divulgació d'aquest document. Especialment a la donant, Helena Benito Mundet, per la seva generositat. ■

L'any passat vam finalitzar l'escrit per a aquesta revista amb l'apunt que l'11 de juny de 2023 s'iniciava, precisament a la platja de Santa Cristina, la XX Lliga catalana de llagut, que constava de quatre regates: Santa Cristina, Flix (18 de juny), Sa Caleta (2 de juliol) i Mataró (16 de juliol). Un cop disputades totes les proves, els equips del nostre Club van assolir les següents posicions a la classificació final: el cadet femení la tercera posició (de 5 participants), el sènior femení la cinquena posició (de 6 participants), el veterà femení la sisena posició (de 13 participants) i el veterà masculí l'onzena posició (de 20 participants).

A continuació, en el marc de la Festa Major de Lloret de Mar, es va celebrar la tradicional regata S'amorra amorra, en la qual l'equip absolut masculí del nostre Club es va imposar una vegada més i suma, d'aquesta manera, la 24a victòria en les 31 edicions que s'han dut a terme fins ara. En la mateixa regata, els nostres veterans, amb una embarcació que competia amb la bandera del Club Nàutic, van arribar en la sisena posició. Per una altra banda, en l'edició femenina, en la qual van participar els equips sènior (amb la bandera de l'Obreria) i veterà (amb la bandera del Club Nàutic) del nostre Club, i que va dominar el Club de Rem Pescadors (amb els dos primers llocs), les nostres representants van obtenir la tercera posició, les sèniors, i la cinquena, les veteranes.

Dos dies abans, el divendres 22 de juliol, s'havia dut a terme la cinquena edició del S'amorra jove, el projecte que es va endegar per apropar les tradicions al jovent lloretenc, amb una àmplia representació també del Club de Rem Santa Cristina. En aquesta jornada, les nenes i nens de l'Escola de Rem van conformar diverses tripulacions

que van obtenir diferents resultats, i van contribuir, d'aquesta manera, a la difusió del rem entre la població més jove de la nostra població.

La temporada de rem català de banc fixe va finalitzar amb el Campionat de Catalunya de Llagut, que es va disputar a Deltebre el 30 de juliol i fins on el nostre Club va desplaçar només dos equips femenins: les cadets, que van aconseguir la medalla de bronze i les veteranes, que es van acabar situant en el vuitè lloc a la classificació final, una posició que no resumia l'excel·lent temporada que havia dut a terme aquesta tripulació.

Després del merescut descans de l'estiu, vam estrenar una temporada més, la 2023-24, però aquest cop amb canvis significatius. El mes de setembre, en una reunió dels entrenadors dels diferents clubs catalans, es va acordar un nou calendari de competició que agrupava les regates de llagut català el darrer trimestre de l'any, i que es componia de cinc regates en total, tres de llarga distància i dues més amb el format habitual. Després, a partir de finals de gener, es continuaria amb la competició de les modalitats de batel i de llaüt mediterrani, que finalitzaria el mes de maig. L'objectiu d'aquesta decisió era deixar l'estiu lliure perquè, apart de les dificultats que comporta organitzar regates durant aquests mesos, els clubs poguessin dedicar els seus esforços a incorporar i formar els nous membres per a les seves tripulacions durant aquest període.

D'aquesta manera, la nova temporada d'hivern de rem va començar el 29 d'octubre amb la primera regata de la XXI Lliga de llagut català, que es va dur a terme a Amposta, i en la qual el nostre club no hi va participar, i va continuar amb les regates de Sant Feliu de Guíxols (5 de novembre), Arenys (19 de novembre), Cambrils (3 de de-

Sènior Masculí batel.

sembre) i Deltebre (17 de desembre). Els equips del nostre Club van finalitzar aquesta competició en el següent lloc de la classificació final: el veterà femení a la novena posició (de 19 participants), el cadet mixt a la cinquena posició (de 8 participants), el sènior femení a la quarta posició (de 6 participants) i el veterà masculí a la dotzena posició (de 20 participants).

Després de les festes de Nadal, la competició de rem de banc fix es va reprendre amb les regates de les Lligues catalanes de batel i de llaüt mediterrani, que van tenir lloc entre els mesos de gener i abril de 2024. A la competició de batel, després de la disputa de les 4 regates a Flix (28 de gener), Castelldefels (24 de febrer i 9 de març) i Deltebre (23 de març), els nostres equips van registrar els resultats que es detallen a continuació: l'infantil el quart lloc de 6 participants, el cadet femení el segon lloc de 4 participants, el cadet masculí el sisè lloc de 6 participants, el sènior femení el segon lloc de 7 participants i el sènior masculí va guanyar aquesta competició imposant-se als seus 4 rivals. En el Campionat de Catalunya de batel, que es va dur a terme al Canal Olímpic de Castelldefels el 7 d'abril, el Club de Rem Santa Cristina hi va participar amb quatre equips: infantil masculí (cinquena posició), cadet masculí (cinquena posició), sènior masculí (medalla de plata) i sènior femení (medalla de bronze).

La Lliga de llaüt mediterrani, que constava de 5 regates que es van dur a terme a Empuriabrava (4 de febrer), Canyelles (25 de febrer), Castelldefels (10 de març i 14 d'abril) i Deltebre (24 de març) va finalitzar amb una molt bona notícia, atès que les veteranes femenines es van proclamar, per primera vegada a la història del Club, campiones d'aquesta III Lliga. La resta d'equips van assolir les següents posicions: el sènior femení el segon lloc de les 8 tripulacions participants, el cadet masculí el tercer lloc dels 3 participants d'aquesta categoria, i el veterà masculí el novè lloc dels 11 participants. En el Campionat de Catalunya de llaüt, que es va dur a terme a Deltebre l'11 de maig, el nostre Club va aconseguir uns resultats magnífics i que es resumeixen en una medalla d'or per al veterà

femení, una medalla de plata per a l'absolut femení, un quart lloc per al cadet masculí i un desè lloc per al veterà masculí.

Amb aquest certamen es donava per finalitzada la temporada de rem de banc fix a Catalunya i només restava la disputa del Campeonato Nacional de Remo Llaüt, que enguany es va disputar a la platja de Poniente de La Línea de la Concepción (Cádiz) del 24 al 26 de maig i on el Club de Rem Santa Cristina va aconseguir uns resultats magnífics: la medalla d'or per al veterà femení (i, en conseqüència, Campiones d'Espanya!) i una molt meritòria cinquena posició per a l'absolut femení en la seva primera participació.

Trobareu totes les cròniques de cadascuna de les jornades que us hem enunciat en aquest escrit al web del club: <https://clubremsantacristina.org/noticies/>

Per una altra banda, ens plau informar-vos que el passat 7 de juny es va convocar l'Assemblea General Extraordinària per dur a terme les eleccions per escollir la nova Junta Directiva del Club tot i que, pel fet que només es va presentar una candidatura, no va ser necessària la votació. Així, doncs, el nou president del Club de Rem Santa Cristina és en Josep Antoni Jiménez, que agafa el relleu de l'Anna Rosa Bou, i els nous membres de la Junta són: Maria Sturm (secretària), Daniel López (tresorer) i, com a vocals, Anna Portas, Sergio Suárez i Adrián García. Gràcies a tots els membres de la Junta sortint, per la vostra dedicació i èxits assolits, i molts encerts a la nova Junta, que properament convocarà una nova Assemblea per donar a conèixer el seu full de ruta.

Per finalitzar, volem aprofitar aquestes línies per agrair-vos, una vegada més, el suport i col·laboració que any rere any rebem de l'Obreria de Santa Cristina i també el recolzament mostrat reiteradament, que ens permet seguir endavant amb la nostra principal passió, que no és una altra que vogar. Gràcies a vosaltres, seguim amb il·lusió i, entre tots, continuem sumant.

Lloretencs, amunt els remos i Bona Festa Major! ■

Veterà Femení. Campiones de Catalunya 2024.
Deltebre 11 de maig.

Veterà Femení. Campiones d'Espanya, 26 maig 2024
La Línea de la Concepción (Cádiz).

La temporada en imatges

Escola de rem, 2023-3024.

Escola de Rem. Batel, Flix, gener 2024.

Escola de rem, 2023-2024.

Veterà Femení. Empuriabrava, febrer 2024.

Veterà Femení. Flix, gener 2024.

Entrenament a Santa Cristina.

Entrenament a Santa Cristina.

Entrenament a Santa Cristina.

Sopar Veterà Masculí.

Vet. Masculí. Castelldefels març 2024.

Sènior Femení. Deltebre, Campionat de Catalunya.

Sènior Femení. Sant Feliu, novembre 2023.

Suport a l'Oncolliga.

Sènior Femení, 2024.

Veteranes, Sant Feliu, nov. 2023.

Sènior Femení, febrer 2024.

Deltebre, batel, 2024.

Orio en trainera, febrer 2024.

Veteranes i Veterans, descens Orio en trainera, febrer 2024.

Celebrant el Nadal.

Març 2024.

Sènior Masculí, febrer 2024.

**Veterà Masculí.
Empuriabrava, febrer 2024.**

Sènior Femení, febrer 2024.

Molt talent que cal aprofitar

Jordi Soliguer Mas

Del 19 al 23 d'octubre de l'any 2023, vaig tenir el goig d'acompanyar l'expedició que, en representació de l'Obreria de Santa Cristina i de la població de Lloret de Mar, es va desplaçar a la ciutat agermanada de Bolsena per participar en unes jornades promogudes per la Unió Europea. Era un projecte basat en l'agermanament de ciutats i se centrava en la no discriminació social en una Europa inclusiva; i es fonamentava en uns objectius molt clars: fomentar l'enteniment mutu i l'amistat entre els diferents ciutadans europeus, implicar ciutadans de diferents orígens en una experiència internacional que permeti reconèixer el valor afegit que té la UE a partir de la vida quotidiana i, finalment, promoure el sentit de pertinença a la ciutadania europea. Tanmateix, es tractava de posar en valor les diversitats culturals que venen a enriquir el conjunt a través de l'intercanvi, per mitjà de taules rodones, excursions, conferències i actuacions concretes.

Hi van participar els pobles de St. Julian's, en representació de Malta, i Volkertshausen, d'Alemanya, així com Bolsena, com a ciutat organitzadora, i nosaltres.

Vam assistir a tots els debats programats, en els quals les intervencions eren lliures. Igualment, cada grup dels quatre països que conformaven la convocatòria va mostrar alguna, o les que consideraven més rellevants, de les seves activitats folklòriques o culturals.

De forma espontània, es podia fer alguna comunicació un cop acabada l'exposició del ponent. Els nostres representants van mostrar-se molt actius a l'hora d'aportar els seus punts de vista o de respondre a qüestions concretes. En elles i ells hi vaig detectar una sòlida formació, sigui pels estudis, per les experiències viscudes, pels coneixements adquirits, sigui pel fet d'haver viscut en diversos indrets. Per damunt de tot, el talent traspuava en cada intervenció. Les propostes concretes afloraven de forma espontània en un debat interessantíssim que apel·lava un món que ho vol globalitzar tot i en el que el localisme es manifesta tossut i resistent, i mostra la seva personalitat pròpia que ve a enriquir l'universalisme i el matisa i l'acolorix per a què llueixi amb molt més resplendor. Aquí rau la riquesa de la interacció i de poder mostrar els petits tresors que cadascú serva amb orgull i amb una estima predilecta.

Hi vaig veure també la serenor d'una mirada convençuda del que es defensava, la nitidesa del relat que aflorava de forma ordenada i convincent, la frescor i la soltesa del gest jove però ferm, l'astorament de molts dels assistents que manifestàvem l'admiració i, en molts casos, l'aprovació dels comentaris amb una afirmació gestual, tot inclinant lleugerament el cap endavant. No els va caldre per a ells l'ús del traductor, en tot cas fou necessari per a la majoria del públic.

El darrer dia, després que els altres grups haguessin explicat el seu folklore amb imatges i també amb la presentació física d'alguns dels seus personatges protagonistes, ens va tocar a nosaltres dansar el nostre Ball de Plaça en un petit espai a l'exterior definit per altes parets de pedra vista que el circumdem, de manera que es podia contemplar l'actuació des de punts elevats a l'entorn de la placeta. El lloc era acollidor i hi havia certa expectació, perquè entre els bolsenesos el nostre ball és ben conegut, ja que s'ha ballat allà altres vegades.

En acabar, tot van ser felicitacions, començant per l'alcalde de la ciutat alemanya, que va quedar enamorat de la dansa, per l'elegància del vestuari, pel ritme plausible i harmoniós de la música, per les almorratxes perfumades, per la placidesa que va experimentar, per la bellesa de tots els detalls... Talment, els maltesos, que com a mediterranis són menys filharmònics, van quedar sorpresos per una coreografia tan acurada i per la magnífica posta en escena de tot el conjunt.

Em va tocar substituir un dels balladors que a darre-hora no va poder viatjar. No estava previst en absolut, però davant la imminència, el vaig suplantar amb molta satisfacció i amb la il·lusió i sentiment que per a mi representa sempre el Ball de Plaça. Vaig rememorar la primera vegada que el vam ballar, al saló de l'hotel *Ai platani*, l'any 1993. Llavors, el nostre malaguanyat Joan Domènech era el president de l'Obreria i jo havia deixat de ser el secretari i, a falta de balladors, va caldre que tots dos actuéssim.

Fa poc vaig rellegir *Els Dublinesos*, l'obra de James Joyce, l'autor irlandès del també famós *Ulisses*, i em va transportar, una vegada més, als dies de Bolsena. En el llibre, amb una simplicitat aparent però amb un gran fons, reflexiona sobre el pas del temps, el caràcter efímer de la vida i també sobre l'amor. I ens recorda la importància de l'amistat, de la conversa, del plaer de compartir el temps amb els altres i de procurar no perdre la humanitat. I en paraules concretes diu: "Més val passar a l'altre món decidits, en la plena glòria d'alguna passió, que apagar-se i pansir-se tristament en l'edat". Sempre he manifestat que Santa Cristina és una passió, per això conviure amb el jovent i tornar a ballar el Ball de Plaça va ser, a més, un gran plaer.

Els dies que vam estar a Bolsena, vaig poder compartir amb tots els membres del grup moltes estones amables, moltes converses enriquidores, molts intercanvis de punts de vista sobre una gran diversitat de temes. Aquesta oportunitat, afegida a les estones compartides dels assaigs, m'ha permès descobrir i amplificar el coneixement sobre les capacitats que té aquest jovent amb el que connectem uns pocs dies per a la preparació de la festa gran i que transita un breu temps per l'Obreria, a voltes, sense més transcendència. Enguany, i com he dit, possiblement a causa d'haver conviscut amb ells en el viatge a Itàlia, he pogut valorar el talent que atresoren i m'he adonat de com n'és d'important comunicar-los el sentiment per Santa Cristina i tot allò que comporta vers Lloret, per a què ho coneguïn, els motivi, s'ho estimin i s'hi impliquin. I per això, els hem d'escoltar, els hem d'acollir, els hem de donar l'oportunitat de ser-hi, perquè el futur és seu.

Cada any, moltes noies i també molts nois expressen d'una o altra manera la voluntat de participar a les nostres celebracions. No deixem que passin com els ocells migratoris, donem-los espai per arrelar-se. Només així continuarem a bon rumb travessant el mar dels temps. ■

El Retaule del Sant Crist

Montse Sala i Vila
Obrera Secretària i Arxivera

La vàlua històrica i artística del Santuari de Santa Cristina és per tots coneguda i apreciada des dels seus inicis. Quan hom accedeix al seu interior, els exvots en forma de maquetes de vaixells, sostinguts a les columnates per mitjà d'uns suports de ferro, amb la proa en direcció cap a l'altar, ajuden a dirigir la nostra mirada cap a la part central de l'edifici. El primer que crida la nostra atenció és la visió de l'Altar Major, ressaltant la seva bellesa la il·luminació d'uns focus dirigits cap a ell. En dates assenyalades, com ara el dia de la seva festivitat, els ornaments florals augmenten el seu encant. A mesura que ens endinsem al temple, a més de quatre plafons de l'antic altar major situats a la capella lateral —entrant a mà dreta—, observem, a cadascuna de les altres capelles laterals, diferents retaules encarregats per devots que van voler contribuir al seu embelliment.

Retaule del Sant Crist.

L'actual santuari es va començar a construir l'any 1764 i s'acabà el més essencial l'any 1772,¹ comptava inicialment amb el Retaule Major de l'antiga capella, que es va haver d'engrandir per ajustar-se a les mides del nou edifici. Fou al cap d'uns quinze anys quan un particular encarregà el retaule del Sant Crist (la segona capella a mà dreta) i, poc després, un altre devot, el de Santa Rosalia (la primera a mà esquerra, actualment Immaculada Concepció). Ambdós foren entregats a finals de l'any 1789. Seria l'any 1795 quan arribà l'actual altar major portat des de Gènova, també donació d'un particular, Bartomeu Puigvert, i es traslladà el retaule renaixentista amb la imatge de la Mare de Déu de la Bona Nova, ampliat anys enrere, a la primera capella entrant a mà dreta.

A les primeries del s. XIX es construïren els altars de Sant Francesc de Paula i de Sant Joan Baptista, situats a les naus més properes a l'altar major. La visita pastoral de l'any 1829, informa que "... Hay en ella seis altares, siendo el de la Santa todo de hermoso mármol muy bien trabajado..." un cop detallades les advocacions dels altars, s'indica que los halló "S.S.Y. con ara y decentemente adornados".² El darrer retaule construït, també donació d'un particular, Sebastià Puig, fou el dels Desemparats (actualment Sant Sebastià situat a la segona capella a mà esquerra), l'any 1862, segons consta pintat al bancal dret del mateix,³ completant-se al cap de quasi bé un segle la decoració de les capelles.

D'aquests retaules que enriqueixen el Santuari, valuosa informació s'obté de l'expedient d'informació de testimo-

nis iniciat l'any 1842 per evitar que Santa Cristina patís les lleis desamortitzadores vigents en aquell moment. Fins a deu testimonis confirmaren, entre d'altres aspectes, que els altars foren pagats per particulars, i declararen, de manera genèrica "...que los altares de dicha capilla tienen su propietario particular de manera que dos de ellas pertenecen a la casa de Don Pablo Domenech [Sta Rosalia i Mare de Deu de la Bona Nova], y otro a la casa de D. Juan Puig [Sant Crist], otro a la casa Babí, otro a la casa Oliver; otro de Bartolomé Puigvert (a) Xuclà [Altar Major] el cual hizo conducir en su barco el mármol desde Génova, todos vecinos que los hicieron edificar a sus costas...". Un altre testimoni, Francisco Salvador, de

1. PONS I GURI, J.M. *El llibre de Santa Cristina de Lloret*. Obreria de Santa Cristina, 1977, pàg 59.

2. Arxiu Diocesà de Girona (ADG) Visita pastoral de 1829, p.141, f 143.

3. *Llibre de la Administració o Confraria de Sta. Christina*. 1720. Original dipositat a SAMLM. L'obrer Francisco Botet en la relació de millores fetes entre els anys 1862-1869 diu "Un altar dedicado a Nra. Sra. De los Desemparados por D. Sebastian Puig y cuida de dit Altar en Casa Cabañas.

manera detallada diu que “los Altares de la Bonanova y del Santo Cristo, son propiedad de a saber: el primero de la casa de Domènech y el segundo de la de Puig...”⁴

Retaule del Sant Crist

El retaule objecte del present estudi, amb la imatge del Sant Crist crucificat, fou encarregat per Romà Puig, comerciant que llavors comptava 33 anys, a l'escultor gironí Josep Barnoya Viñals. Valorat en 250 lliures, es va efectuar un pagament a compte de 75 lliures, el dia 17 de setembre de 1788. Al cap de quatre mesos, l'escultor va rebre l'encàrrec de Pau Domènech, patró mariner, per construir l'Altar de Sta. Rosalina pel preu de 230 lliures, fent un pagament a compte al moment de signar la contrata de 80 lliures. El darrer pagament d'ambdós retaules fou efectuat el 16 de desembre de 1789,⁵ essent en aquell moment Pau Domènech obrer de Santa Cristina. En ambdós casos es van signar contractes que malauradament no s'han pogut localitzar i que ens podrien donar valuosa informació dels mateixos.

L'escultor Josep Barnoya, amb una prolífica producció a la província de Girona, era conegut pels lloretencs per confeccionar l'Urna de la relíquia del crani de Santa Cristina l'any de la seva arribada, el 1784.⁶ L'any 1788, uns mesos abans dels encàrrecs dels retaules del Sant Crist i de Sta. Rosalia, també rebé la petició de confeccionar una imatge de Sant Telm i, el 1789, poc abans d'acabar els dos retaules, sis *candeleros* i dos sacras per Sant Pere del Bosc.⁷ Obres encomanades per Francisco Conill que, entre d'altres, era també obrer de Santa Cristina.

Tornant al retaule del Sant Crist, “es percep en l'escultor Josep Barnoya el canvi gradual en el seu estil en què els models tardobarrocs evolucionen cap a postulats del classicisme que s'anava imposant en aquell període. Així, a l'igual que en l'altar de Sta. Rosalia, al regust classicista en el primer cos, preval el llenguatge tardobarroc en el segon cos, especialment en el seu coronament”⁸. Es representa la figura de Crist policromada, amb una marcada anatomia, de braços en tensió i costelles molt marcades, amb fils de sang que van caient per braços, genolls i peus, marques que denoten de manera subtil el patiment del seu cos, amb un posat classicista, mostrant-lo moments

Inscripció a la base del retaule.

abans de la seva mort, mirant cap al cel com a gest de pietat, amb el cap coronat amb corones d'espines com a símbol de la passió i tres raigs de llum que simbolitzen el seu triomf sobre el dolor i la mort.

A la base de l'altar, en cadascuna de les caselles laterals, les inicials del donant, R (Romà) a l'esquerra, P (Puig) a la dreta. Al bancal central, trobem escrites unes lletres que a hores d'ara n'és un misteri el seu significat: V[o]R[q] Q[e] S[e] VA E[n] CAMPECHE. Malgrat les diferents consultes a experts efectuades, es desconeix la transcripció exacte de l'escrit. Les limitacions del text i les maldestres abreviatures no ajuden a donar solució. Tampoc el disposar del contracte per l'obra que ens podria ajudar a trobar solució a aquest enigma. Una hipòtesi plausible fora que en alguns dels seus viatges Romà Puig visités Campeche (Mèxic), on a l'anomenada església de San Roman (del mateix nom que el donant) s'hi venera un Crist Negre que cada mes de setembre surt en processó marítima. Seria la inspiració a dur a terme aquest encàrrec, com a record del que havia vist en els seus viatges. Una altra hipòtesi a tenir en compte seria que les lletres s'haguessin afegit en dates posteriors, doncs la factura de les mateixes, cisellades de manera matussera, no lliguen amb el conjunt de l'obra on destaca la decoració pintada amb or fi brunyit.⁹ Aquest retaule, havia precisat al s. XIX d'intervencions de millora. Així, segons la visita pastoral de l'any 1857, “Habiendo observado se halla en un estado poco decoroso la tarima de la Capilla del Ssmo. Cristo, mandó S.E. Al Ecónomo hiciera presente al Patrono de ella, que a la brevedad posible la mandase componer, o pusiera nueva”.¹⁰

Actualment el retaule, de fusta policromada, presenta un notable estat de conservació, mercès a la restauració duta a terme l'any 1993. Com indica la memòria de l'Obreria de Santa Cristina en el programa de la Festa Major de l'any 1994: “Els restauradors Imma Pera i Carles Batlle, de Girona, van deixar quasi com nou l'altar del Sant Crist, que estava molt corcat i s'anava deteriorant

4. *Copia de un expediente de información de testigos rebida a instancia de los Administradores de la Cofradía de Santa Cristina de la villa de Lloret de Mar. D. Jaime Vilallonga y D. Jaime Monter. Actuario D. Jose Escarra Escibano (1842-1849)*. Còpia mecanografiada. Arxiu de l'Obreria de Santa Cristina.

5. MIRALPEIX, F. I MARTIN G. *Del Taller a l'escola de dibuix. Josep Barnoya Viñals i el Llibre de Comptes de todas las feynas que tinch ajustadas (1773-1816)*. Diputació de Girona, 2017 p. 283 Els autors indiquen en el cas de l'altar de Santa Rosalia, que malgrat figura pintada la data de 1792 a la part superior del retaule, es deu tractar de l'any de la finalització de la dauradura i la policromia (p.114). En el cas del retaule del Sant Crist, les anotacions en el llibre de comptes de l'escultor Josep Barnoya indiquen que la seva construcció fou anterior a les dates indicades per diferents autors que situen la seva construcció acabada la Guerra del Francès, a les primeries del s. XIX.

6. MIRALPEIX, F. I MARTIN G, *op cit* pag 278. El programa de festes de l'any 1981 (<https://www.lloret.cat/pandora/store/00/00/04/37/84/PFLIP/tom-ca.html> 20/) en l'article *Els Escultors Bernoia* de Mossèn Ignasi Maria Colomer, situa l'encàrrec el 20 d'octubre de 1783, però aquesta és la data de la cessió de la relíquia als qui la donaren a l'Obreria el 20 de desembre de 1783. En el seu escrit catalanitza el cognom de Barnoya a Bernoia segons variant utilitzada al s. XX, excepte en les transcripcions literals. J.M. Pons i Guri parla de l'escultor de Girona Josep Vernoya si bé en la transcripció literal indica Joseph Barnoya. *op.cit.* pàg. 124.

7. MIRALPEIX, F. I MARTIN G, *op cit* pag 342.

8. MIRALPEIX, F. I MARTIN G, *op cit* pag 114.

9. Conversa amb la restauradora Nuria Piqué en visita el juny de 2023 per observar l'estat de conservació d'aquest i altres retaules del Santuari.

10. ADG. Visita pastoral 1857, p142 f173.

**Treballs de restauració realitzats el 1994,
a càrrec d'Imma Pera i Carles Batlle.**

constantment”.¹¹ Amb tot, actualment s’observa un trenc al lateral esquerre, fruit d’un accidental cop, que deixa al descobert l’acció dels tèrmits i que feria necessària una actuació de preservació.

Romà Puig Fàbregas

Romà Puig Fàbregas (en alguns escrits apareix com a Ramon), va néixer el 6 de juliol de 1755, fill de Joan Puig, mariner, i de Gertrudis Fàbregas. Als 29 anys, el 15 d’agost de 1784, es va casar amb Cristina Esqueu Oliver, de 22 anys, filla de Joan Esqueu Garriga, mariner i de Margarida Oliver Rayner.¹²

Poques dades documentals s’han pogut localitzar a data d’avui per confeccionar una biografia de Romà Puig. Hom s’espera que en un futur pròxim, un buidatge de fons notariais (feina feixuga doncs molts dels llibres de protocols d’aquell període no disposen d’índex en els seus volums que facilitarien molt la recerca), permeti obtenir-ne

més informació. Les dades que fins ara es coneixen fan referència als seus negocis, quan el retaule ja s’havia executat i podia contemplar-se a la seva ubicació actual.

Així, tenim coneixement que, el gener de l’any 1790, va signar escriptura de caució com a passatger de la saetia *San Diego*, del patró Juan Castañer de Canet de Mar, per fer viatge a Cartagena de Indias (Colòmbia): “*De su buen grado y espontanea voluntad presta causion ...y promete que en el plazo de dos años se restituirá a estos dominios de España de la citada provincia y de las demas en que se interne en uso del libre comercio concedido por su Majestad baxo la pena de quinientos Ducados de vellon que prescribe la Real orden sobre el particular expedida: Lo que prometio atender y cumplir sin dilacion ni excusa...Y para mayor seguridad dio y presento por fiador, y Principal obligado a Benito Andreu maestro galonero...*” A l’escriptura hi ha un annex on es diu que el 4 de març de l’any 1790 el Rei va concedir a “*Roman Puig comerciante vecino de Lloret licencia por dos años para que pueda pasar a Cartagena de Indias al cobro de sus intereses*”.¹³

El següent document a comentar és un expedient de sol·licitud de llicència d’embarcament tramitat l’any 1793 que es conserva a l’Arxiu General d’Indies a Sevilla.¹⁴ A nom de Romà Puig i del seu ajudant Esteve Vilallonga i Botet, per anar de sobrecàrrec en el bergantí *San Antonio* del capità Antoni Cortils de la matrícula de Blanes: “[...] *Roman Puig comerciante vecino de la villa de Tossa, en el principado de Cataluña, Corregimiento de la Ciudad de Gerona, con toda veneracion a V.E. Expone que tiene fletado el Vergantin nombrado San Antonio, su capitan y maestre Antonio Cortils de la matrícula de Blanes prompto para haser viage en Sta. Marta en el que ha cargado diferentes generos y frutos del Pahis, que su valor asciende a mucho mas de lo prevenido en el Real Reglamento de 12 Octubre 1778 como lo acredita la Certificacion que acompaña del Contador de Rentas Generales de esta Aduana, yamàs la partida de su Bautismo, licencia de su consorte, y certificación de abono; esperando pasar a Malaga para completar el cargo: Y deseando llevar consigo a Estevan Vilallonga y Botet, Vecino de la Villa de Lloret, en clase de Ayudante o sobrecargo para que le aijude en las Ventas, Cargas y Descargas, ij cuide en ausencias, enfermedades y ocupaciones del arriba indicado de todo lo necesario al buen regimen; de quien tambien se acompaña la partida de su Bautismo, certificación de abono y licencia de su padre. En esta atencion A.V.E. suplica se digne facilitarle el correspondiente permiso para que junto con el expresado Estevan Vilallonga pueda executar el referido viage en clase de sobrecargo, que lo recibirá a particular favor, de la liberal mano de V Exª, Barcelona 22 Enero de 1793*”.¹⁵

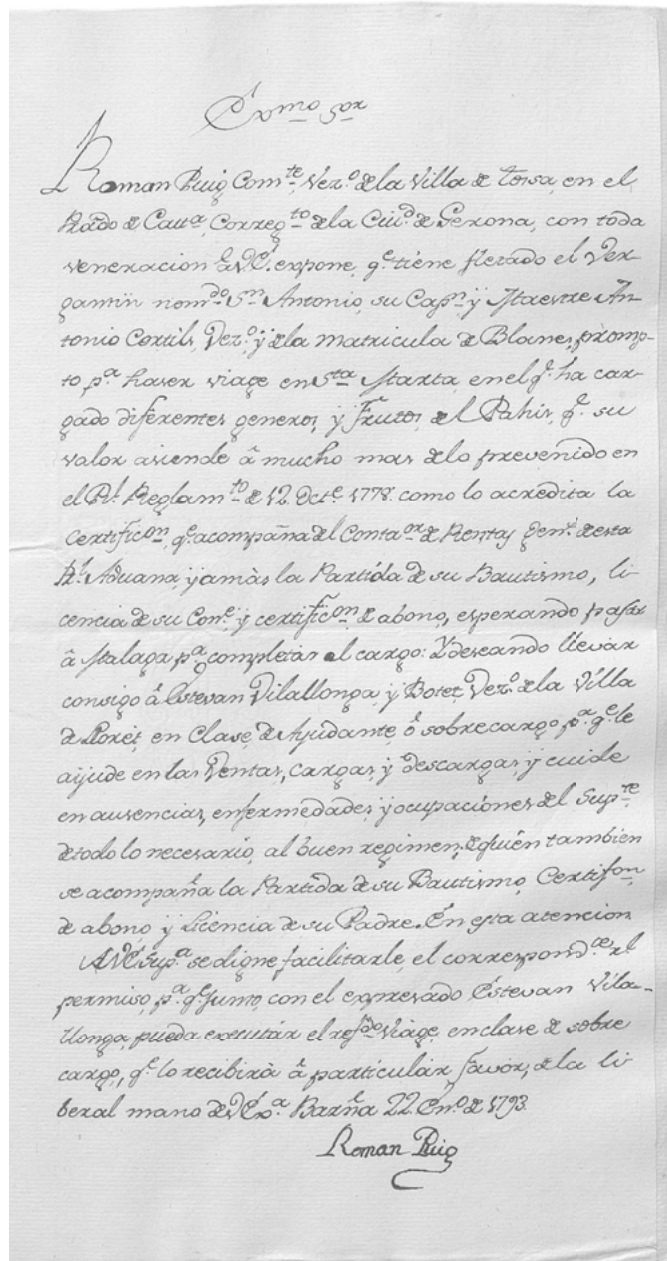
13. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB). Manuale de Marina del Año de 1790. Escritano Juan Fontrodona Roura.

14. Archivo General de Indias. Indiferente, 2117, n. 18. En alguns dels documents de l’expedient s’assenyala que es veï de Tossa, si bé en la major part de tota la documentació consultada s’indica que viu a Lloret.

15. Ídem.

11. SAMLLM. Festa Major 1994, pàg. 5 <https://www.lloret.cat/pandora/store/00/00/04/40/33/PFLIP/tom-ca.html>.

12. ADG. Dispenses matrimonials de Josep Cabañas Pla, 1850.

Sol·licitud de llicència d'embarcament.

Els documents adjunts indicats a la instància presentada i signada per Romà Puig, ens aporten més informació del viatge a dur a terme. D'ells en destaquem la certificació del Comptador de Rendes Generals escrita sota una carta del capità Antoni Cortils¹⁶ signada el 17 de gener de 1793 on detalla “Que el capitán Antonio Cortils [...] tiene registro abierto para Santa Marta, y a cargado a bordo de su bergantín nombrado San Antonio diferentes generos y frutos de cuenta y a la consignacion de los sobrecargos Isidro Galofre y Roman Puig de valor juntos ciento ochenta y tres mil trescientos cuarenta y un reales de vellon libres de derecho...”. El fet de donar la suma total de la càrrega dels dos comerciants no ens permet saber quina part en corresponia a cadascú com tampoc podem conèixer la mena de productes transportats. A l'escriptura de consentiment de la seva

esposa, signada el 2 de gener de 1793 davant el notari Joseph Antonio Vaquer y Casellas de la notaria de Vidreres diu: “Que por cuanto le consta, que dicho Roman su marido para efectuar varios negocios de bienes de fortuna y cobranzas le conviene pasar a la América, y deseando que pueda libremente hacer los viages que reconociere serle convenientes; que por tanto, sin ser inducida de amenaza, temor, ni otra sugestion del citado su marido, si solamente movida del recto ànimo, de que pueda aquel comerciar y cobrar con toda libertad, y transferirse a los parages que le acomodaren;... sin limitarle tiempo para su retorno”. El certificat de bona conducta signat pel rector i l'Ajuntament de Lloret el 2 de gener de 1793: “Certificamos y damos fe como Roman Puig, hijo de Juan, comerciante y vecino de esta Villa desea pasar en Santa Marta y Cartagena de Indias en virtud de Real permiso; el que es de Buena Vida, fama y costumbres, temeroso de Dios y de la Justicia, sin que jamas haya dado el menor motivo de queixa. Y para que conste donde convenga y pueda solicitar el Real permiso que solicita damos el presente firmado de nuestras manos y sellado con el acostumbrado sello de este comun...”. Van obtenir el permís reial per viatjar el 29 de gener de 1793.

A més dels documents referents a la seva activitat comercial, tenim notícia de la compra a Carlos Martí Ferrer d'una casa i horts al carrer del Portal, al lloc anomenat Lo Grau, pel preu de 3000 lliures moneda barcelonesa, el 19 de desembre de 1787. Aquesta finca estava gravada amb un cens de l'església de Santa Maria de Blanes de valor 150 lliures de moneda barcelonesa, dos censos de l'Obra de l'església parroquial de Sant Romà de valor total 38 lliures moneda barcelonesa, i un cens de la confraria de Sant Isidre d'import 100 lliures moneda barcelonesa. Aquests censos foren redimits en escriptures signades el novembre de 1791.¹⁷ El dia 1 d'octubre de 1795 va signar debitori de 600 lliures a la Administració de la Pabordia del mes de Novembre de la Catedral de Girona com a compliment del ters de lluisme i foriscapi per ser la casa i hort de directe i alodial domini de la dita Pabordia, acordant-se pagaments anuals de cent lliures¹⁸. Hom pot pensar que fora en les seves estades a Lloret entre els viatges abans esmentats que Romà Puig va poder gestionar i resoldre les càrregues que presentava la propietat.

L'exemple del retaule del Sant Crist ens permet apuntar com una advocació marinera acaba convertint-se, per la transformació de mariners en alhora comerciants, en una advocació de comerciants, en el context de canvis profunds que va determinar el Decret de Lliure Comerç de 1778, i que va obrir el comerç colonial amb Amèrica als ports de Catalunya. ■

16. S'ha consultat l'Arxiu Municipal de Blanes per ampliar informació del capità Antoni Cortils i de la seva nau San Antonio però no disposen de cap dada dels mateixos.

17. Arxiu Comarcal de la Selva (ACS). Notari Josep Rovira Quer.

18. Arxiu Comarcal de la Selva (ACS). Notari Miquel Roig Font.

Una ermita mil·lenària, i un pi de l'any 1492

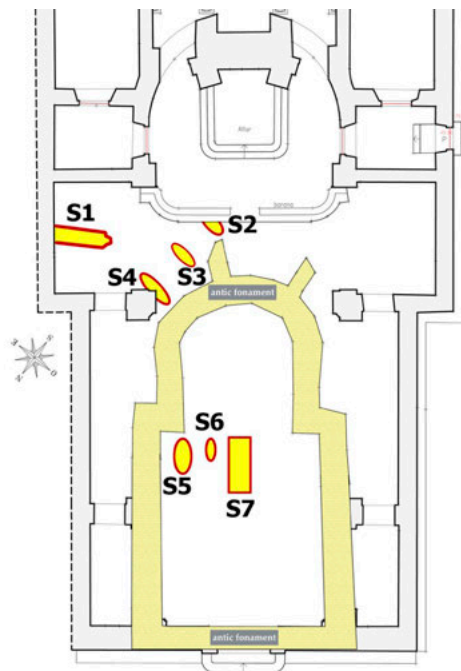
Salvador Palau delmàs i Casals

Sobre l'edat de les esglésies i ermites locals, sabem que l'any 1079 es consagra l'ermita de Sant Romà –avui ermita de les Alegries–, i que en aquell acte s'esmenta l'existència de la “*ecclesiam Sti. Chirici*”, això és, Sant Quirze. Els orígens d'aquesta són incerts. Sembla que havia existit una necròpoli romana al seu entorn, cosa que ens portaria a una primitiva ermita paleocristiana; sens dubte, seria l'ermita lloretenca amb més antiguitat.

Ara sabem, també, que comptem amb una altra ermita preromànica o altmedieval: Santa Cristina, datada pels arqueòlegs entre els segles IX o X. Això ens remunta a una data anterior a la de la consagració de l'actual ermita de les Alegries, que probablement devia tenir uns orígens anteriors a la data de la seva consagració.

En la prospecció arqueològica de Santa Cristina, a cavall de 2013 i 2014, es van contrastar dos fets que permeten datar les restes de l'ermita anterior a l'actual (construïda el 1764), com a una construcció molt més antiga del que es coneixia. Primer, la planta de ferradura de l'absis, segons l'informe arqueològic, ens remet a l'estil preromànic o altmedieval, segles IX-X; segon, les quatre tombes trobades fora del recinte de l'església antiga, indiquen una cronologia semblant, sobretot a partir de la tomba número S1 (que es va preservar deixant-la visible), que és clarament antropomorfa.

Les tombes antropomorfes, això és, cavades a la roca amb forma humana, sovint es troben agrupades en conjunts i situades vora una església, en una zona sagrada o

Planta de l'ermita antiga i situació de les sepultures.

sagrada. En el cas de Santa Cristina, de les quatre sepultures a l'exterior de l'església antiga, només una és antropomorfa; però aquest tipus de sepultura es va practicar entre els segles IX i XI. Per tant, aquest fet, junt a la planta de ferradura de l'absis, permet datar la existència de l'ermita entre els segles IX i X.

Planta de l'absis en forma de ferradura.

La sepultura antropomorfa.

Cal passar pàgina del relat que hem tingut fins ara, que l'èrmita de Santa Cristina data del segle XIV, com afirmàvem pel document de l'any 1354. Amb tota seguretat, estem parlant d'una èrmita que ja era mil·lenària entre els segles XIX i XX. Això és, ja era mil·lenària fa entre cent i dos-cents anys.

I, dins l'espai natural de Santa Cristina, disposem del mirador de la plaça del Pi. Un racó de pau, amb unes vistes que són exemple de mediterraneïtat, com va copsar Sorolla; lloc d'inspiració d'artistes, i escenari de tantes experiències i actes que han transcendit en el temps.

Aquest escenari està presidit pel pi majestuós que s'alça al seu centre. Sovint ens preguntem –i ens pregunten– per l'edat del pi. A les imatges més antigues que tenim (finals del segle XIX i principis del XX), es pot veure el pi amb un brancatge esplèndid, superior a l'actual. Això era fa més de cent anys.

Ara podem posar-li data de naixement. Amb un marge de desviació de deu anys, aquest arbre va néixer... l'any 1492. Una data fàcil de recordar.

Així ho va calcular el mestre jardiner Joan Mirambell i Ferran, a l'any 1945, quan freqüentava aquest lloc, i en una conversa sota de l'ombra del pi amb l'arquitecte Raimon Duran i Reynals; el propietari de Pinya de Rosa Fernando Rivière; i el zelador del jardí botànic veí, Jaume Bertran i Bosch; va descriure unes característiques del pi. Va definir el perímetre del tronc en 318 centímetres; la copa o volada del ramatge, 22 metres de diàmetre; alçada total, 15 metres. I li va calcular una edat entre 450 i 460 anys. Si això era a l'any 1945, el pi dataria d'entre 1485 i 1495. Vol

dir que, a l'actualitat de 2024, aquest arbre tindria de 529 a 539 anys, això és; més de mig mil·lenni.

Aquestes dades les va recollir la presentadora de TVE a Barcelona Mercè Remolí, en un reportatge al programa *Giravolt* dedicat a "Arbres catalans famosos" emès a la dècada de 1970, que malauradament no hem pogut localitzar, malgrat la bona acollida de l'Arxiu històric de TVE Catalunya i la seva secció de Continguts Digitals. L'enyorat Esteve Fàbregas i Barri se'n va fer ressò i ens deixà escrit un article titulat "El pi de Santa Cristina" a la revista local *Lloret Gaceta*, de data 1 de setembre de 1977, dins la commemoració del 6è centenari del document més antic descobert fins aquella data, relatiu a l'èrmita de Santa Cristina.

El meu agraïment al Sr. Andreu Peralta, del grup de treball "Jardins i Jardiniers, art, ciència i ofici als Països Catalans". Seguidor de la trajectòria biogràfica i personal de Joan Mirambell, va localitzar l'article que vaig escriure fa un any en aquest butlletí sobre el plànol de Mirambell per la finca de l'Obreria, i em va participar l'existència de l'article de l'Esteve Fàbregas. Moltes gràcies, Andreu. ■

Imatges del pi, des de l'any 1906 al 2006.

Segona edició dels Premis “Es Niell” de l'Obreria de Santa Cristina

Cristina Pinto Isern
Secretària dels premis Es Niell

El passat 14 d'abril, a la plaça del Pi de Santa Cristina de Lloret de Mar, es va celebrar la segona edició dels premis de narrativa lliure, organitzats per l'Obreria de Santa Cristina.

Es van presentar un total de 62 treballs en categoria d'adults i 17 treballs escrits per joves de 14 a 17 anys. Els treballs ens van arribar de totes les contrades dels països de parla catalana.

El jurat estava compost per: Conxita Romaní, Jordi Soliguer, Montserrat Sala, Esther Surinyac, German Bartolomé i Cristina Pinto, que actuava com a secretària. En aquesta segona edició, va ser mereixedora del premi en categoria d'adults na Mireia Balasch Sementé, amb l'obra *Lo mal casat*.

Mireia Balasch Sementé és periodista, va néixer a Barcelona i en l'actualitat resideix a Palma. Ha treballat per diferents mitjans de comunicació de tot l'estat. Actualment treballa com a “freelance” a diferents mitjans de comunicació, la majoria de Balears, i també a Vilaweb, IB3 ràdio, *El Salto Diario*... Ha guanyat dos premis de contes en aquests darrers mesos: Premi Arròs amb Lletres 2023 (Sant Jaume d'Enveja) amb el títol *Un rodet i una màquina de cosir* i el Premi Coses d'Albons 2024 (Albons) amb el títol *Parèntesi*.

El primer premi en categoria jove va ser per na Martina Marquès Salvatella, estudiant del col·legi Les Alzines de Girona, amb l'obra *Nura*. És un text sensible, ple de sub-

tiletes, amb un missatge que barreja la ficció i la reflexió. L'autora va agrair, en especial, el suport de la seva professora de català per poder presentar-se al premi.

El segon premi de la categoria jove va ser per n'Adrián Genicio Jiménez. És alumne de l'Institut Coll i Rodés de Lloret de Mar, estudia batxillerat i la seva llengua materna no és la catalana. Animat per la seva professora de català, ha escrit un text complex que fa una crítica a la societat actual.

L'Obreria de Santa Cristina, aquest any, va homenatjar el soci i exobrer Major Joan Domènech i Moner, que ens va deixar el passat mes de desembre. Es va fer una glosa recordant la figura de l'escriptor, i es van llegir, per part del rapsode Joan Pau Romaní, uns poemes seus dedicats a Santa Cristina.

Per cloure l'acte, i per perpetuar la memòria del nostre home de lletres i membre destacat de la nostra associació, es va inaugurar una majòlica a la Plaça del Pi, en la qual s'hi poden llegir uns commovedors versos sobre la processó del dia de Santa Cristina.

Des de l'organització es valora aquesta segona edició del Premi Es Niell com una contribució més de l'Obreria a dinamitzar la vida cultural lloretenca i a fomentar l'ús de la llengua catalana.

Si teniu inquietuds literàries, us animem a participar-hi. El proper mes d'octubre es publicaran les bases de la tercera edició. ■

Premi “Es Niell” Lo Mal Casat

Mireia Balasch Sementé

I vaig arribar jo, el nen, el mascle, l'home que perpetuaria el cognom Llaborer i el trauria al món, més enllà de les oliveres de les Borges, més amunt del Montsant i les muntanyes de Prades, on es lleva el sol i s'ensuma el salobre, prop del port que un dia va veure salpar el besavi patern cap a Amèrica, i, deu anys després el va rebre, més vell, més ric. El nen. L'orgull. L'esperança.

La mamà volia que el meu nom fos Eliseu. El papà, Antoni, com el padrí indià. Cap dels dos es va sentir mai satisfet. La Maria i la Glòria, quan em van veure la cara múrria, van decidir que seria el Ton, que tenia les barres amples i recordava una campana, i Ton per aquí, Ton per allà, l'Antoni va quedar enterrat al registre. Pels amics del poble, lo Mal Casat, en record del germà de la padrina Mundeta que va tornar sol del viatge de nuvis i es va fer monjo. Me'n reia. Ara ja no. Qualsevol altre malnom seria millor que això, la maledicció de l'abandó. Lo Mal Casat. Una condemna. De catòlic, més aviat gens.

He tornat al carrer Hospital. Sol. Penjat al capçal de l'habitació que dona a la galeria encara hi ha el collaret de pedres guineanes de la mamà, relligat amb fil de pescar. Fa bonic i estrany. En parlava sovint d'aquest regal d'un amic del papà que tenia una plantació de cafè, però no el lluïa. Tenia por de fer-lo malbé. En canvi, amb l'anell de la poma hi jugava sovint. Se'l posava i se'l treia, el premia ben fort quan pensava que estava sola, l'observava amb una nostàlgia fonda i dolorosa. L'anell. La poma.

La primera vegada que li vaig veure va ser aquí, l'abril de 1969. Faltaven pocs dies per Sant Jordi. Haviem vingut de visita, els dos, una decisió ràpida que havia deixat el papà sense paraules. Xerraven poc, baixet, o se n'anaven a la saleta. S'asseien a tocar de la màquina de cosir i la mamà baixava les espatlles i jugava amb les peces que tenia a mig fer, com una nena a qui estan renyant. Vaig afinar molt l'orella, de petit. M'amagava, escoltava i reconstruïa els fets.

L'anell va aparèixer un matí a la butxaca de la seva jaqueta. El palpava mentre anàvem a comprar el pa. Copets ràpids. Rumiava. No somreia gens, tot i el sol agradós i el cel clar de primavera bona. La vaig intentar animar i em vaig adonar que la molestava. No volia parlar. Estrany. La mamà sempre havia volgut explicar-me alguna cosa. Callada i seriosa em recordava els gegants de la festa major, fets de cartó, distants. I maldestres. M'empetitia com un mosquit en evocar-los. La mamà no volia parlar. La mamà serrava les dents i estrenyia amb ràbia aquella cosa que duia a la butxaca mentre caminava nerviosa carrer avall. La mamà es comportava com la versió més freda de la Virgínia Planes, la dona postissa dels esdeveniments socials barcelonins que tant avorria. M'havia confessat que la carregava anar-hi perquè els companys de feina del papà feien befa del seu accent de Lleida. *Virgínieeeee, Virgínieeeee*, la cridaven. *Són uns podrits*, sentenciava, i jo m'esclatava d'imaginar-me aquells homes tan ben vestits amb cara de cuc i traient verdet per la boca. Els podrits

que parlaven amb la a. Sense conèixer-los, em feien llàstima. Com ella. Silenciosa, trista, incòmoda de saber-se acompanyada d'un marrec de set anys.

Per no posar-me a plorar, vaig agafar-li l'altra mà i vam fer el camí tancats cadascú en la seva mudesa. En arribar al casalot em va fer un petó i va dir: *Gràcies*. L'emoció que em va omplir el pit no es pot explicar. Vaig créixer de cop. El gegant orgullós era jo, altíssim, arrogant.

No sé com vaig cometre la imprudència de preguntar-li què hi duia a la butxaqueta. En el mateix instant d'acabar la frase, ja me'n penedia. La mamà, malgrat tot, em va dedicar un somriure d'alleujament i em va respondre: *És el regal d'una amiga*. Va cercar-lo amb tranquil·litat i me'l va plantar al palmell suat. *T'agrada, Ton?* Vaig assentir. Era una de les menudeses més boniques que he vist mai.

Al fons dels calaixos de la meua antiga cambra, paper de diari. Llis, com acabat de planxar, d'un to salmó malfet. Hi ha estat des que tinc coneixement. Concentra l'essència de la cosa disposada a finir. Dubto que els nous propietaris tinguin pietat amb aquesta mortalla. O amb l'armari raconer i el paper terrós de les parets. Saber-ho fa certa basarda. No ens ho tinguís en compte, mamà. És la vida. Ens hem fet grans. El darrer any ens ha passat pel damunt com una piconadora. Sento que només soc un esqueix d'allò que vas conèixer, només una ombra. Orfe amb majúscules.

La Mercè no m'hi veia en aquest dormitori angelical. Deia que tenia un punt de conte clàssic que no lligava amb la meua personalitat cantelluda. I m'enervava. La seva caparrudesia em treia de polleguera. És rebecca, la Mercè, tossuda. Me'n vaig fer un tip d'explicar-li que solitari i esquerp són coses molt diferents, però ella no escoltava. Inflexible, obtusa. Dissimulava com bonament podia. Primer obria els ulls, després arrufava les celles i, finalment, movia el cap amb aires de fada i em llançava un petó conciliador. Fi de la discussió. Com uns jovencells inexperts, enterràvem la destrat de guerra de qualsevol manera. Quanta inconsciència! Amb el temps, una pedra invisible se'm va encastar al pit i a cada enganxada irresoluda s'engrandia. Emetia unes punxadetes intermitents, pap-pap, pap-pap. Els últims mesos ja ens miràvem com germans, amb una abnegació vergonyosa i bruta. El pap-pap dolorós reclamava el seu protagonisme.

L'Armand va aparèixer de sobte. Per primera vegada, vivia a Barcelona. La distància que durant la joventut els va separar es trencava. Van ser honestos des del principi. Ni això els puc retreure.

D'un dia per l'altre, la rutina amb la meua dona reduïda a polsim. El destí de lo Mal Casat. En lloc de llosa, al pit, un gran buit.

El fixe encara funciona. La Titona ha telefonat. Vindrà demà per acomiadar-se de la casa. És clar, ho sap. A les Borges no hi ha espai per als secrets. Has de ser molt bon actor per amagar-los i la venda d'una propietat del segle

XVII no passa desapercibuda. Per això soc aquí, per donar-li la punyalada definitiva. La Maria i la Glòria no han volgut venir. *Fa vint anys que a les Borges no hi posem els peus*. Dues dècades. Mitja vida. I les arrels? A tomar vent.

Han sortit al papà. Ja d'adolescents defugien la pols i ajudaven amb els números. No venien amb nosaltres al tros. Ens hi arribàvem a l'estiu, caminant. Vint minuts llargs per la carretera vella de Juneda. A suar, a collir peres o préssecs. A vegades feia passar la fruita pel cercol perquè no sabia veure si era prou bona. Les peces menudes, per casa o pels amics de ciutat. La pagaven barata. Però en teníem molta, centenars de palets que en Josep duia amb el tractor fins a les cambres frigorífiques. I de dones, poques: la Titona, l'Enriqueta de Cal Txipau i la mamà. Jornaleres, als anys setanta, ningú s'atrevia a contractar-ne. Feia lleig.

La Titona ha insistit que no la vagi a buscar. *Ja tens prou fenyia, xiquet*. Encara que els dos sabem que no és així. Tinc un temps que no sé com omplir de tant trist que em sembla. A les Borges. A Barcelona. A qualsevol lloc. Per primer pic a la vida em sobren els diners i em falten persones amigues amb qui gastar-los. La xavalla que ens donin per la casa pairal em farà riure. *Com a molt en podem demanar cent trenta mil*, li digué a la Glòria la de l'agència. I ma germana, contenta: *Va bé, va bé*.

El Terrall és ple de fulles. L'aigua reflecteix algunes branques pelades. En un d'aquests camins em vaig fer la primera esgarrinxada amb la bicicleta. Tombava cap a la dreta, no recordo gran cosa més: la corba, la velocitat i el genoll regalimant. Potser vaig deixar el vehicle estès i vaig córrer als braços de la mamà. Potser em vaig quedar gemegant mentre la Maria em bressolava com un infant. Potser vaig agafar el manillar i vaig continuar pedalant amb l'orgull ferit, deixant un rastre de vida.

Al vespre, la Titona va amollar uns quants *Recollons!* M'havia fet un bon trau. *Recollons, Ton! Recollons!* La padrina cridava enfadada: *Calla, dona, calla!* Els papàs, resignats. La canalla, ja se sap.

Em van curar al lavabo gran. Tots a dins! Com si no haguessin vist mai una nafra. Excepte el papà, que va aprofitar per anar-se'n a fumar amb la pipa. La Titona i la padrina l'atabalaven. A mig tractament, van picar a la porta. *Qui demane?* I l'Enriqueta va treure el cap. *Com està, el xiquet?* Vaig passar molt de gust fent de màrtir i em va prometre que l'endemà em duria un coc ràpid per a mi tot sol. Les llengotes, a les meves germanes, ni fred ni calor. Senyoretetes de salat.

El nen l'haviem fet a la cuina, davant la llar de foc, mentre l'aroma torbador de la llenya ens adormia els sentits i desoïem el vent traïdor que despenjava el corral.

No ens miràvem. Allargàvem en silenci l'última nit de l'escapada rural, tan profitosa. Jo havia retrobat amistats d'infància, com la Nina i en Bernat, que es van casar el mateix any que nosaltres, i la Mercè investia amb idees fresques els capítols finals del llibre. Mai les Borges ens havia acollit amb tant d'èmfasi i ho vam voler rubricar.

Portava un vestit grana fins al genoll i el collaret amb petxina que havíem comprat aquell estiu a la Costa Brava. *Em du sort*, assegurava, i a mi no m'hi cabia a la barretina

que una persona tan racional cregués en aquestes coses. *La sort es tempta, Mercè. Si no, quin avorriment!* I ella ho negava. Juguem a ser déus i no ho som. Ho vaig comprendre massa tard.

Vaig acostar-me a poc a poc al seu coll. Olor de préssec madur. Em fascina la subtilitat d'algunes dones, la predilecció pels detalls, que tant em manca. I vaig respirar-la, sense presses. La Mercè va cloure els ulls. Un bes i un altre. Al tercer no va poder reprimir un gemec. La resta, història. Les mans que palpen la tebior de l'esquena llarga, els caps que s'inclinen per recolzar-se en l'amant, el penjoll a la lleixa, les mitges i el vestit, a la cadira, el panteix creixent, crits, noms... I calma, la pau més indescriptible.

Tres mesos després, quan em va telefonar des de l'hospital i em va explicar entre sanglots que havia tingut l'hemorràgia, vaig saber que aquella criatura no volia heretar la meua malastrugança. No naixeria un nou Mal Casat. Començava la davallada.

A Barcelona, una ràfega va tombar l'únic arbre del pati.

La Mercè no m'ha perdonat que aquella nit li tragués del coll la cadeneta.

La Titona ha arribat a les quatre. Ha pujat les escales tot gronxant-se, amb el cabàs al braç esquerre. Xino-xano. Arrossega un xic els peus.

Rodona, com ha estat sempre. El sol deixa solcs als rostres de qui s'ha esllomat. El nas, cada vegada més imponent. Es tenyeix el cabell de gris fosc. No vol semblar tan vella, diu, i jo li responc que si no ho pareix a noranta anys és perquè ha venut l'ànima al diable. Llavors fa el senyal de la creu. *Ets un cas perdut*, riu sorneguera.

Mentre preparava la cafetera, el darrer tomb per la primera planta. Després ha baixat al corral i l'he ajudada. Les escales són les més antigues de la casa, dos-cents cinquanta anys, pel cap baix. Estan separades les unes de les altres i rellisquen. Hem encès la llum del rebost, polsós i amb les lleixes escantellades. Ha tancat els ulls i ha ensumat el temps. Fa vint anys era ple de pots de vidre amb fruita en conserva, ampolles de vi i herbes seques. Perfum de vesc. Excessiu. He tancat la porta d'esma.

La vaqueria, a les fosques. Quan era menut, els abeuradors ja es marcien. S'usava perquè les quatre gallines tinguessin un recer. Palla i ous. El dia que vaig esclafar-ne un al cap del gos del padri Joan vaig començar a agafar-los mania. Demanava a la Titona que els aplegués ella i pujava sol amb el cistellet. A les mans, els ous calentets de les quiques, mai més! El papà m'havia clavat una bona bufa. Jo només volia acaronar l'animal... i em vaig oblidar de l'ou que m'escalfava el palmell. Descuits d'infant. La conseqüència, la cleca, ara bé, sense pastís de consolació.

Finalment, hem recorregut el pati i m'ha demanat que la deixés una estoneta al banc de l'entrada, amb la porta del carrer entreoberta. Fred de novembre i una claror tímida. La vida, Titona, com una revolada.

Ens hem begut el tallat en silenci, lentament. Mitja culleradeta de sucre per hom. I m'ha somrigut, amb aquest amor de mare de tots.

Ha posat el cabàs a la taula i n'ha tret un sobre i una capseta blanca. Abans d'obrir-la he sabut què hi trobaria. És l'anell de la poma de la mamà, veritat? I la Titona s'ha

incorporat lleument i ha fet que sí amb el cap, com una reverència. *El duia posat quan la vaig trobar estesa al llit, ha afegit. La carta, datada el setembre de 2022 a les Borges, la servava per a mi.*

Estimat Ton,

No dubto que la Titona et farà arribar aquest escrit en el moment oportú, quan jo ja no hi sigui i la pena comenci a endolcir-se. Dona-li les gràcies.

Entre tu i jo, no hi ha hagut mai secrets. Ens entenem sense paraules. Malgrat això, ara necessito dir-te'n un parell. Fa més de quaranta anys que me les guardo.

A la vida he tingut un gran amor. He sentit una passió que sobrepassa els límits de la carn i es converteix en alè. La Lisbeth Zellinger ha estat el meu motiu. M'ha esperonat a ser una mare atenta, una esposa sincera i una persona raonablement realitzada. M'ha ensenyat a estimar-me i ha ajudat a créixer la nostra petita família. Si no haguéssim estat en contacte des d'aquell meravellós estiu de 1969, m'hauria tornat agra i maliciosa, talment una bruixa.

A la part baixa del meu escriptori de les Borges hi trobaràs una capsa florejada. És plena de les seves cartes. Una part de la nostra història batega entre les parets fredes de la casa pairal dels Llavorer, el meu refugi. Vull que les llegeixis. Saps que no he fet res malament. Entre nosaltres hi ha haver només aire, un desig compartit i reprimit que vam decidir sacrificar per convertir en etern.

L'anell, que ben segur has trobat, significa també molt. Me'l va regalar ella quan ens vam conèixer a

l'hotel de s'Agaró. Va ser la constatació que la nostra fugissera aventura a la platja, feta de petons i carícies pures, existí. No vaig somiar que estimava una dona, Ton, vaig experimentar-ho. Fou rabiosament torbador, bellíssim, propi de déus.

Voldria demanar-te que fessis una visita a la Lisbeth. Viu al sud d'Itàlia, a Vil·la Virgínia. Té una filla una mica més jove que tu, l'Antonella. Sé que us entendreu i podràs unir les peces del trencaclosques. No he estat prou valenta per donar-te en vida les respostes. M'he sentit com una heroïna solitària de novel·la i he gaudit de construir un mur de misteri al meu voltant. Només a tu t'he contestat les preguntes formulades.

Abans d'acomiar-me, deixa que faci de mare pesada i et doni un consell: un cor trencat no és la fi de tot. N'és el principi.

Amb amor:

Virgínia

Les mans em tremolen. La Titona ha marxat. M'ha deixat una carmanyola com a prova de la seva servicialitat innata. Fosqueja i bufa el xaloc. La nit serà benèvola.

Desorientat i estimat, em dispo a passar una vetllada llarga acompanyat d'una veu fins avui desconeguda, la de la Lisbeth. No crec que dormi. Somiaré fins que s'alci el dia per les muntanyes de Prades. L'aigua salabrosa que aviat em rebrà no banya la ciutat de Barcelona, però besa els peus de la costa calabresa.

El meu nom és Antoni Llavorer Planes i acabo de donar sepultura a un home. Al poble de les Garrigues d'on prové la seva família li deien lo Mal Casat. ■

Recull d'imatges 2023-2024

2024

música

A SANTA CRISTINA

Obreria de Santa Cristina

Concerts d'estiu

Organitza:

Venda d'entrades a taquilla.
Anticipades: Museu del Mar

Hi haurà servei de restauració

Interior ermita / **Preu:** 10€

DIVENDRES 2 AGOST · 22.30h

CONCERT DE PIANO A dos i quatre mans
Tomàs Girbau i Marc Carreras (pianistes)

Plaça del Pi / **Preu:** 20€

DIVENDRES 9 AGOST · 22.00h

SELVA BIG BAND LATIN ORCHESTRA & TELVA ROJAS
A continuació:
SUDAKA BAND *Reggae, cumbia, salsa...*

Interior ermita / **Preu:** 10€

DIVENDRES 16 AGOST · 22.30h

CONCERT DE SAXO I PIANO
Marc Baltrons (saxo) i Sara Pinaque (piano)

Plaça ermita / **Preu:** 20€

DIVENDRES 23 AGOST · 22.30h

ITALIA NEL CUORE Canço italiana
Carlos Cosías (tenor), Laetitia Barbera (mandolina),
Adrià Pagès (guitarra)

Interior ermita / **Preu:** 10€

DIVENDRES 30 AGOST · 22.30h

CONCERT DE PIANO I VIOLÍ
Guillem Franch (piano), Isabel Bernal (violí)

GRAU

calders
economistes · advocats · auditors · consulting
A&S
C/ Josep Lluhi, 62 - 17310 Lloret de Mar - T. 972 34 60 90 - lloret@caldereconomistes.com

9TEKnic
SEGURETAT-COMUNICACIONS

MUR D'ART S.L.
des de 1963

arys
XAINE
HOTEL + APARTAMENTS

EUROS
PROMOCIONS IMMOBILIARIES

Instal·lacions i Manteniments
CFE
Clima Fred Esqueu S.L.
Avinguda de Vidreres, 28 17310 Lloret de Mar
Tel 972371512

PALLARÉS

CAN GUIDET
LLORET DE MAR

Sagalés

ROSAMAR HOTELS

CONFITERIA I PASTISSERIA
Frígola

Albamar
APARTAMENTS

La Campana
CELLER · GRILL · MÚSICA EN VÍU
LLORET DE MAR
972 36 45 48

CLUB NÀUTIC CALA CANYELLES
LLORET DE MAR

FARMÀCIA E FÀBREGAS
Argda, de Vidreres, 123
972 36 22 06
LLORET DE MAR

calçats
fàbregas
des del 1893

SOLIGUER
ALLER ARQUITECTURA
C/ Cervantes, 18 1r - 17310 Lloret de Mar
972.369.308 - soliguer@coso.cat

Rigat Hotel
Park & Spa & Beach
★ ★ ★ ★ ★

VIATGES DAIA

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de
Lloret de Mar

Diputació
de Girona